No. 22. Donderdag 1 Juni 1922. 22ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Wat Ned.-Indië noodig heeft?

Geld! nietwaar? heel veel geld.

Lezen we niet van begrootingen, die met zooveel honderdduizenden guldens zijn overschreden? Hooren we niet van geplaatste en straks nog komende geldleeningen ten behoeve van de Indische Staatskas? Brachten de telegrammen ons geen onrustbarende cijfers van tekorten van meer dan honderd millioen? En hoorden we persoonlijk onlangs uit den mond van niemand minder dan Minister De Graaff niet de meening en de waarschuwing tegelijk: ......„dat in 1925 de schuld van Indië een milliard zou bedragen", wanneer men geen voorzichtige financieele politiek ging betrachten?

Wat Indië noodig heeft, is: *geld*! nietwaar?

* * *

Vreemd klinkt dit antwoord, vooral voor hen, die Indië van nabij kennen.

Indië, het land, dat in de eerste, tweede en derde plaats geld noodig heeft? Indië, eenmaal immers „een keten van smaragd"......, nu als de bedelaar vragend aan de deuren van vreemde mogendheden om geld? Indië, met zijn onmetelijke rijkdommen, met zijn schier onuitputtelijke bronnen van welvaart......, nu financieel uitgeput? Arm geworden?

Maar die millioenen maal millioenen dan, die de Indische bodem naar boven kan werken? Dat goud en zilver, en tin en andere metalen? Die steenkolen en petroleum? Is Indië dan niet langer het „rijke", het onmetelijk rijke land?

* * *

Het is hier niet de plaats om uiteen te zetten hoe een land als het rijke Indië het inderdaad niet zonder geld kan stellen. Wij achten ons allerminst geroepen het oordeel uit te spreken over de koloniaal-financieele politiek van de laatste jaren. We laten de vraag rusten: hoe Indië in zulk een financieel moeras is gekomen? We constateeren slechts — en zij, die Indië lief hebben, vragen naar mannen, die verandering en verbetering kunnen brengen; die Indië weer kunnen opheffen.

Wat verwacht men het dan van de „heuvelen en de bergen"? Zal een tweede leening, in Amerika geplaatst, uitkomst brengen? Is de vreugde over het feit, dat een Indische leening elders over-volteekend werd, in den diepsten grond niet een vreugde, die voert naar den dood? En zal de kleur van het vreemde goud niet welhaast de schittering van den smaragd doen verbleeken?

* * *

Er is een ander oordeel. Er bestaat een betere weg.

Tijdens de laatste jaren van ons verblijf in Indië hebben we een ontmoeting mogen hebben met twee „wereldgrooten", twee „kopstukken": met den

Franschen Staatsman Clemenceau en met den Engelschen perskoning Lord Northcliffe. Beiden bereisden ze Indië. Elk voor zich heeft gesproken officieel en niet-officieel. En het waren deze twee „grootmachten", die op de vraag wat de koloniën van een Europeeschen staat in de eerste plaats noodig hebben, *niet „am hochsten Stelle"* spraken van *geld*. Neen, wanneer men Clemenceau en Northcliffe had verzekerd: de koloniën van een Staat in Europa hebben in de allereerste plaats hun heil en vooruitgang te zoeken in het plaatsen van buitenlandsche leeningen, — wat zòu de „tijger" zijn op-gevlogen!

Wat de koloniën — en de Nederlandsche Koloniën in de eerste plaats behoeven, zoo hebben de twee vooraanstaande mannen gezegd, is: een corps van *werkers*, van *stoere, harde* werkers!

En het komt ons voor, dat het verlangen naar geld prae-domineert, waardoor de noodzakelijkheid van stoere, harde werkers gering geacht wordt.

Moge Indië, om zijnent-wille en om onzent-wille dáárvoor bewaard blijven!

* * *

Harde en stoere werkers!......

Wij, Nederlanders; wij, bezitters van groote en machtige koloniën, moesten ons eigenlijk wègschamen, dat een tijd, gelijk we nu beleven, de „malaisetijd", zal bewerkstelligen wat tijdens de „vette jaren" niet noodig werd geacht. *Nu* — nu het in het Moederland gaat „nijpen", komen er krachten, gedwongen — vrij. Thans — als zelfs stoere en harde werkers het lot van zoovelen moeten deelen en „werkeloos" worden...... *nu* gaat men eens „prakkizeeren" over de Tropen. Eerst nu — en dan helaas nog noodgedwongen! — wordt het besef levendig, dat Nederland ook nog iets meer bezit dan de strook land tusschen Dollar en Scheide. Nu eerst komt er leven in de „dorre doodsbeenderen"......

Zou men er véél kwaad mee doen, wanneer men wenschte, dat het hier in het Moederland nog een poosje slecht blééf gaan?

Om het rijke, schatrijke Indië, aan **harde,** stoere werkers te helpen?

* * *

Mogen we een voorbeeld noemen?

Een schrikbarend tekort heeft er steeds geheerscht in het corps van rechterlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië; een tekort, dat ten vorigen jare was gestegen tot bijkans 42 pCt. der personeelsformatie.

Men weet, wat het zeggen wil: tekort aan ambtenaren op het terrein van de rechtspraak? O.m. dit: een groote achterstand in de behandeling van de verschillende soorten van strafzaken, met, als tweede gevolg, het feit, dat verdachte personen één, soms anderhalf jaar „preventief" moeten zitten voor hun zaak in openbare behandeling komt. En de voorbeelden zijn te over, dat in dergelijke gevallen vrijspraak gevolgd is, zoodat de preventieve hechtenis onverdiend was doorgebracht.

Dit tekort aan rechterlijke ambtenaren nu verminderde niet, toen de Regeering een betere salarisregeling invoerde en tegelijk aan Nederlandsche juristen, die in Indië gaan werken, een premie — boven alle andere kosten als overtocht, uitrusting, enz. — uitkeerde van *f* 5600.— en van *f* 8000.—.

In dit verband vroegen wij aan „insiders" van het Departement van Koloniën eens naar de oorzaken van die geringe belangstelling van de zijde der juristen. En we meenden toen, dat verandering alleen zou tot stand komen, indien de Regeering alsnog de traktementen der Indische juristen zou verhoogen.

Neen, zoo verzekerde een der Departementschefs ons toen. Daar zit 't 'm niet. Maar men *voelt* niets voor Indië. De jurist kan hier in Holland, hetzij door eigen praktijk of door dienstneming bij particulieren een behoorlijk bestaan vinden. Maar — voegde hij er aan toe — ik kan u de verzekering geven, dat thans de belangstelling onder de Nederlandsche rechterlijke ambtenaren en juristen begint te groeien...... dank zij de malaise in het Mo-derland. Het aantal juristen, dat zich komt a- melden voor den Indischen dienst is den laats- tijd aanmerkelijk grooter geworden. De parti- liere bedrijven in Nederland zoowel als in In- kunnen blijkbaar minder ruim hun rechtskundi- krachten salarieeren dan voorheen. En nu komt „belangstelling" voor onze Overzeesche Bezitti- gen!......

* * *

Stoere werkers heeft Indië noodig — en het de vraag of de Europeanen, die in den loop d- tijden naar de warme gewesten zijn overgesto- en er voor korteren of langeren tijd hun best- vonden, dit wel steeds hebben begrepen — en n- begrijpen.

Het is ons bekend, hoe de chef van een groo- particuliere inrichting te Batavia, die Europee- personeel vroeg, met enkele sollicitanten ond- handelde over salaris en werktijden, enz. Het e- ste was in orde! Maar het viel zoo samen, dat directie van bedoelde instelling voor een uit- ruime belooning ook flinke werkers verlang- Maar *dit* scheen velen te paradoxaal! Toen de c- vertelde, dat 's morgens te half acht met het w- werd begonnen en dat de dag wel eens duurde 's avonds half zes...... waren de sollicitanten re- verdwenen voor hij had uitgesproken.

Neen, dan ga ik maar liever bij het Gouvern- ment werken. Daar is het om half acht beginn- maar 's middags te twee uur is het werk voor d- dag gedaan. Ik verdien dan wel honderd guld- minder, maar......

Zie, aan zùlke werkers heeft Indië géén gebr- En we durven het voor onze rekening te nem- wanneer we schrijven, dat Indië zijn huidigen b- rooiden toestand voor een groot deel aan dergelij- gelukzoekers te danken heeft. 't Zijn „werker- maar zulke, die meenen na een driejarig lui leve- tje in Indië, als millionair te kunnen repatrieere-

En zóóver is het nog niet!

* * *

Toch kan, anderzijds, niet genoeg gewezen wo- den op de groote verantwoordelijkheid, die te d- zen opzichte rust op de schouders van den Ned- landschen werkgever, die heeft toe te zien, dat i- derdaad alleen *bonafide* krachten worden uit- zonden. Er is de laatste jaren een streven openb- geworden om in het Moederland meerdere ge- vens te verstrekken omtrent den Indischen leve- standaard, die ook daar door den oorlog een on- tuurlijke hoogte bereikt heeft. En de vraag is g- wettigd, of de Overheid zoowel als de particuli- werkgevers hiermede voldoende rekening hebb- gehouden. Het onthouden van het allernoodig- voor levensonderhoud brengt ontstemming. Het tenslotte ook zoo: de Hollander, die zijn kracht- in Indië geeft, heeft recht op...... we zouden ze- gen: een behoorlijk bestaan plus de tropentoelag- We hopen binnenkort hierop nog terug te kom- Maar de actie, die van werknemerszijde in Ind- uitgaat, om hier in het Moederland een betere juisteren voorlichtingsdienst in het leven te ro- pen, heeft in dezen wel iets te zeggen.

De Regeering — om ook nu weer bij een enk- voorbeeld te blijven — diene voor te gaan met h- geven van behoorlijke salarissen, en zij doet niet steeds!

Eenigen tijd terug kon men in de Hollandsch- bladen de oproeping lezen voor het candidaat-ge- zaghebberschap in Ned.-Indië, aan welke funct- een voorloopig salaris verbonden is van *f* 125.- per maand. Dit beteekent, ronduit gezegd, voo- den betrokken ambtenaar *armoe lijden*. Dit we- en begrijpt men hier ook terdege. Een der sol- citanten wendde zich terzake tot het Ministe- van Koloniën om nadere gegevens omtrent de aa- geboden betrekking. Hem werd toen door een d- betrokken chefs o.a. de vraag gesteld: ......of so- licitant ook „bemiddeld" was.

Neen, dat was niet het geval. De persoon i- kwestie had een ruime, algemeene ontwikkeli-

genoten, bezat uitnemende getuigschriften, voelde veel voor Indië — maar geld bezat hij niet!

Och, luidde het antwoord van den departementschef, dan moet u maar niet solliciteeren, want de eerste vier jaren is het voor u dan toch hongerlijden!......

Ziet ge, dat mag niet! Dat is niet het goede voorbeeld, dat immers de Overheid moet geven. Zulk een vooruitzicht, als overigens volkomen in overeenstemming met de feiten, door dien departementschef gegeven werd, moet deprimeerend werken.

* * *

Indië zal voor zijn verdere ontwikkeling het allerminst kunnen stellen zonder *geld*; misschien zelfs niet zonder buitenlandsche leeningen!

Maar, men verwachte niet alleen en uitsluitend dáárvan afdoende resultaten.

Harde, stoere werkers hebben de koloniën noodig — en voor dezulken is in Indië nog immer plaats open, ondanks de „*malaise*".

Alleen: *men bevordere de uitzending van bona-fide krachten* — en van deze raadgeving zouden wij elk woord afzonderlijk willen onderstreepen.

Omdat, naar onze heilige overtuiging, ons rijk, schoon, heerlijk Insulinde met geld alléén niet gebaat is!

JOH. LANGHOUT.

Bond van Surinamers in Nederland.

De Bond van Surinamers in Nederland heeft op 30 Maart te Santpoort en op 16 Mei te Haarlem lichtbeeldenavonden gegeven.

De voorzitter van den bond, de heer J. J. Gemmel, trad te Santpoort op voor de Vereeniging tot het organiseeren van winteravonden te Santpoort, terwijl de heer S. Laret, Surinaamsch onderwijzer met verlof in Nederland, te Haarlem optrad voor de R. K. Diocesane Vereeniging, afdeeling Haarlem. Een collecte, na de lezing van den heer Laret gehouden, ten bate van de R. K. Gerhardus Majella-Stichting in Suriname, bracht ƒ 21.75 op, welk bedrag per postwissel is overgemaakt.

J. F. E. EINAAR,
1e Secretaris

* * *

EEN MOTIE.

De Bond van Surinamers in Nederland, in Algemeene Ledenvergadering bijeen in het Paleis voor Volksvlijt te Amsterdam op 19 Mei 1922;

Overwegende, dat de Vrijheidsbond op zijne Algemeene Vergadering van de Afgevaardigden zijner verschillende afdeelingen hier te lande, gehouden te Utrecht op Vrijdag 28 April 1922, op voorstel van de afdeeling 's-Gravenhage, met overgroote meerderheid van stemmen besloten heeft op een der algemeene candidaatlijsten van dien Bond voor de aanstaande verkiezing van leden voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal als candidaat te plaatsen den heer *A. S. J. Fernandes*, Griffier der Koloniale Staten van Suriname, met verlof te Den Haag;

overwegende, dat als motief voor die candidaatstelling o.m. is aangevoerd, dat de belangen van Suriname door het uittreden uit de Kamer van de heeren mr. Fock en Dr. Lely — Oud-Gouverneurs van Suriname — niet meer op deskundige wijze zouden behartigd worden en daardoor de band met het Moederland ernstige schade zoude ondervinden;

overwegende, dat deze daad als een gewichtige gebeurtenis in het belang van Suriname moet worden beschouwd;

overwegende toch:

dat, voor zoover kan worden nagegaan, hiermede voor de eerste maal door eene politieke partij in het Moederland bij hare actie speciale aandacht geschonken is aan Suriname en dat zij de erkenning van de wenschelijkheid van een Surinaamsche specialiteit in het Parlement in eene voor die Kolonie streelende daad heeft omgezet door de bedoelde candidaatstelling van een van Suriname's zonen;

dat hieruit valt te constateeren eene ontstane politieke belangstelling voor het Suriname-probleem, welke belangstelling dringend noodig is voor het bevorderen van het economisch herstel van dat Gewest;

dat die uiting van belangstelling juist in dezen tijd van algemeene malaise in die kolonie, nu meer dan ooit behoefte bestaat aan belangstelling van de zijde van het Moederland tegenover de tot dusver vrij algemeen geheerscht hebbende onverschilligheid hier te lande in het lot van die kolonie, ongetwijfeld leiden zal den band met het Moederland sterker te maken;

overwegende, dat de Vrijheidsbond voor dit nieuwe baanbreken voor de behartiging van de belangen van Suriname hulde en waardeering verdient;

overwegende, dat dit streven behoort te worden gesteund en ook door den Bond van Surinamers in Nederland kan worden gesteund, omdat het naar de opvatting van onzen Bond niet in de voornaamste plaats gaat om eene bepaalde partij-politiek, maar daarmede hoofdzakelijk de behartiging van het *algemeen koloniaal belang van Suriname* beoogd wordt;

Besluit:

a. door alle gepaste middelen de actie van den Vrijheidsbond krachtig te steunen, ten einde te bevorderen, dat de heer A. S. J. Fernandes voornoemd bij de stemming een zetel in de Tweede Kamer verkrijgt;

b. deze motie ter kennis van den Vrijheidsbond en van de afdeeling 's-Gravenhage van dien Bond afzonderlijk te brengen, ten bewijze van de hulde en waardeering van den Bond van Surinamers in Nederland;

c. deze motie in de pers bekend te maken;

en gaat over tot de orde van den dag.

Amsterdam, 19 Mei 1922.

Het Bestuur van den Bond van Surinamers in Nederland,
J. J. GEMMEL, *Voorzitter.*
J. EINAAR, *1e Secretaris.*

De Indische Tentoonstelling
in het Kurhaus te Scheveningen.

Deze poging, door „Boeatan" gedaan, om de belangstelling voor Oost- en West-Indië in het algemeen en voor de kunstnijverheid en de huisvlijt in het bizonder, onder het groote publiek in Nederland te verlevendigen, ligt sinds Zondagavond al weer in het verleden. Liever dan ons eigen oordeel, geven wij hier het een en ander weer uit de verslagen der Haagsche bladen. *Het Vaderland* schrijft o.m.:

„Laat ons, als we onze indrukken gaan verzamelen, beginnen met te constateeren, dat de tentoonstelling alleszins geslaagd mag heeten. Zij geeft den indruk, dat zij niet alleen een volledig beeld levert van wat de kunstzinnige en fijngevoelige Indiërs vervaardigen, maar ook, dat bij de inrichting vrouwen van goeden smaak hebben samengewerkt om alles zoo harmonisch mogelijk te rangschikken, o.a. bij de zeer mooie afdeeling sarongs, slendangs en kains, ook omdat men kostbare en zeldzame doeken heeft aangewend voor decoratie van den stand en voor een achtergrond, die den beschouwer wel moet vervullen met eerbiedige bewondering voor den fijnen zin voor kleur en lijn, die hier wordt aan den dag gelegd.

De aangrenzende afdeeling heeft fraai gesneden en gekleurde wajangpoppen, kleeden uit Soemba, weefsels met goud van Bali en van Sumatra. Heerlijke oude doeken en fijn kantwerk is hier te bewonderen, alsmede kunstig houtsnijwerk. Verder

gaande dwingt een groote verscheidenheid koperwerk van Djogja en Padang eerbied af.

In een zijzaal exposeert de Moluksche Handelsvennootschap rubber, rotting, gom, koffie, coprah, nootmuscaat, ebbenhout en nog eenige andere producten, die zij uit Indië verzendt.

In deze zaal wordt een deel van de ruimte in beslag genomen door een verzameling uit de Gajoelanden, die de officier van gezondheid, dr. G. F. van Laaren, gedurende zijn 2½-jarig verblijf aldaar met zeer veel piëteit heeft bijeengebracht.

Teruggaande in de groote zaal vinden we een zeer interessante afdeeling, waarin, voor wie het nog niet weten, duidelijk wordt uiteengezet, welk een belangrijke en nuttige instelling de Koloniale School voor Vrouwen en Meisjes is.

Zuster Hellemans toont hier, wat de school op het gebied van kraam- en kinderverzorging, tropische hygiëne, ziekenverpleging en -voeding, Indisch koken en huishoudkunde leert. Voorts hoe de toekomstige huisvrouw in de binnenlanden zich met behulp van een huisapotheek en na den cursus in verbandleer, bij allerlei voorkomende ongesteldheden kan helpen, hoe men er leert eigen huishoudgoed te vervaardigen en nog veel meer andere dingen.

Aan den anderen kant der zaal is de West-Indische afdeeling, in het midden waarvan het model is aangebracht van een gezicht op Willemstad, dat de heeren Poutsma en Van der Lugt Melsert hebben vervaardigd op verzoek van oud-gouverneur G. J. Staal, die lid was van de Nederlandsche commissie voor de internationale tentoonstelling te San Francisco.

Eenige Nederlandsche uitgevers hebben hier boekwerken geëxposeerd, die betrekking hebben op onze West, o.a. de firma's Van Looy, Nijhoff, Brill, De Bussy (die den historischen atlas zond) en Ellerman Harms, die een aantal West-Indische kalenders heeft afgestaan. Stoomvaartmaatschappijen zonden afbeeldingen van hunne booten en een fraai model van een stoomschip. Ook ziet men hier monsters van de Surinaamsche harde houtsoorten en foto's van Paramaribo, en het fort Zeelandia, dat dateert van 1667, na de eerste vestiging.

Het departement van koloniën exposeert de vitrine, die op de Jaarbeurs te Utrecht is geweest en waarin een volledige collectie van Surinaamsche producten is bijeengebracht.

De damesvereeniging Huisarbeid te Paramaribo heeft allerlei fraaie dameshandwerken ingestuurd, waarvan H. M. de Koningin-Moeder een aankocht. Dit werk is mooi, met veel smaak en zorgvuldigheid vervaardigd.

In de West-Indische afdeeling is nog zeer bezienswaardig het model van een open hut, zooals er langs de Marowijne nog zeer veel worden bewoond door de „Kribische" Indianen.

Ook verdient de aandacht een kunstig besneden tafel, met een laag stoeltje, zooals de boschnegers gebruiken. Staaltjes van hun arbeid — vlechtwerk van de mannen en aardewerk van de vrouwen — toonen, dat dit natuurvolk een aangeboren goeden smaak en kunstzin bezit.

De Surinaamsche vrouwen in hun allermerkwaardigst kostuum vormen een groote aantrekkelijkheid van deze afdeeling. Ze zijn bescheiden in hun optreden en wat hun beschaving betreft — daar kan een groot deel van ons volk nog een lesje aan nemen!

***

De Koningin-Moeder, Prins Hendrik en hertog Adolf Friedrich van Mecklenburg hebben de Indische tentoonstelling te Scheveningen bezocht en H.M. de Koningin liet verscheidene inkoopen doen."

***

Elders lezen wij:

„Wat we gedacht hebben van de tentoonstelling wordt bewaarheid. Ze is een groot succes. Het is in de ruime zaal van het Kurhaus, die zich zoo uitnemend leent voor een expositie van niet te grooten omvang, buitengewoon gezellig. We zagen gisteren-avond verschillende bezoekers, die er Donderd[ag] ook waren en die er zich blijkbaar zóó thuis gevo[elden], dat ze zeker vandaag en morgen ook zullen ge[nieten] van het aardige geroezemoes, van dans [en] muziek.

Vrijdagavond zijn de bezoekers onthaald op ech[te] Indische kunst. Leerlingen van den heer B. Ster[n]feld hebben Javaansche dansen vertoond, met beg[e]leiding van de gamelang, waarvoor de heer Scheu[r]leer de instrumenten heeft afgestaan. Indische stu[]denten in nationaal costuum hebben deze bespeeld. Mejuffrouw M. van Bemmelen, leerlinge van Raden Mas Soerjowinoto, heeft daarna een solodans ge[]geven.

Zaterdag werd door een aantal Indologen Kron[]jongmuziek gegeven. Ook bespeelde de heer Laib[]has de sasandoe van Timor, met begeleiding van d[e] heeren Raden Mas Katamsi en van Olden, op mees[]terlijke wijze.

***

H.(enri) B(orel) schrijft onder den titel: „Dans[] metamorfoze".

Zondagavond heb ik in 't Kurhaus iets buiten[]gewoons gezien, dat ik niet mogelijk had geacht: een Javaanschen dans en een Balischen offerdans door niet-Javaansche, niet-Balische meisjes. De eer[]ste door een Hollandsche, mej. van Bemmelen, d[e] tweede door een Poolsche, mej. Kitty Lawatos. N[a] het lievige, bonbonnerige gedoe van eenige juffer[]tjes, o.a. om een bloemenkorf, leeg, onrhythmisch en stijlloos (o! zoo schattig, snoezig, enz.!) kwam opeens een wondere verschijning: „Ce fut comm[e] une apparition", zooals Flaubert schreef in *l'Education Sentimentale*. Hier was — eindelijk dan! in de quasi-mondainerige Kurzaal-drukte — op één [maal] de Schoonheid, het Rhythme, de Stijl. Ik had die[n] Kelonodans al zoo vaak van Jodjana gezien, maar telkens houdt hij mij bevangen. Wie deze van de[] Goden geïnspireerde schoonheid heeft ondergaan voelt de onnoembaar ordinaire moderne society-dansen als een beleediging, bijna als ontucht. Ik meen[]de in allen ernst hier een Javaansche voor mij t[e] zien; het ietwat zenuwachtige alléén en iets t[e] vlugge schreef ik toe aan gejaagdheid, omdat de gamelan ontbrak en er enkel een piano was met een rhythme regelende trom. Maar overigens was het prachtig en geheel in het karakter van den Javaanschen dans ingeleefd. Ik had nooit kunnen droomen dat zooiets mogelijk was, want het gold hier niet enkel dansbeweging, maar Javaansch sen[]timent en gevoel voor Javaansche stijleering. Na dezen schoonen dans kwam een tweede wonder, een Balische offerdans, door een zestienjarig Poolsch meisje ingestudeerd onder leiding eener Indische dame, die in Bali de dansen heeft bestudeerd. En wederom was dit een openbaring van ongedroomde mogelijkheden. Het gold een offerdans van een vrouw, die één voor één al haar kostbaarheden aan de Goden offert en ten slotte het schoonste offer brengt, door zich de kris te steken in het hart. En deze tragedie werd afgespeeld met een, zoo waar, echt Balisch rhythme, in een, zoo waar, echt Bali[]schen stijl, met een expressionnistisch vermogen, een passie van overgave, een opgaan in het uit te beelden gebeuren, als van een volleerde tragédienne, die ook geschoolde danseres zou zijn. Het was wonderbaarlijk, deze metamorfoze van Poolsche in Ba[]lische.

Nu zou men denken: de menschen zijn stil ge[]worden van deze twee schoone dansen, want zij hebben in zich de magie gevoeld van het Rhythme, van den Stijl...... Niets van dit alles. Kort daarop waggelde, sjokte, lamlendigde een menigte beren en zeehonden en kangeroes en nijlpaarden en peli[]kanen imiteerende menschen met slappe schouders en dóórknikkende knieën door de Kurzaal, niet be[]seffend, hoe ver deze half kluchtige, half ordinaire, maar nooit stijlvolle waggels-waggels van den hei[]ligen Dans zijn......

***

In de *Hofstad* schrijft d(e) B(oer) o.m.:

„Gelukkig is in dezelfde spanne tijds, waarin in

het Oosten de cultuur van den goeden smaak werd verwaarloosd, de belangstelling in het de wereld beheerschende Westen grooter geworden en de leidende figuren op kunstgebied doen alles om een absolute inzinking te voorkomen. Dat hiermee niet alleen een aesthetisch maar ook een oeconomisch belang gediend wordt, behoeven wij niet te betoogen. In alle nijverheden in het Westen wordt het artistieke element steeds meer gecultiveerd, omdat het de aantrekkelijkheid ervan zoozeer verhoogt.

Hier nu dreigen die artistieke elementen, van zooveel belang voor een toekomstige productie, te loor te gaan. Dat hier eene reine koloniale cultuur, wanneer niet tijdig wordt ingegrepen, een niet te herstellen schade zal worden toegebracht, spreekt haast van zelf. Zelfs wanneer de machine zich dat terrein zou veroveren, dan nog bleef de kennis der handgrepen van onberekenbaar belang. En daarom moeten wij allen „Boeatan" steunen in haar edel pogen en zoo zij en wij het niet afkunnen, dan is hier afdoende Regeeringssteun dringend geboden. De schitterende cultuur van nijverheid, dans, muziek en anderszins moet niet alleen worden begrepen als een koloniaal, maar ook als een nationaal belang, van beteekenis voor onze cultureele positie in de wereld. Zoo zij 't."

Ingezonden Stukken.

Aan de Redactie-Commissie van het Kol. Weekblad, Orgaan van „Oost en West", Heerengracht 7, Den Haag.

Mag ik U als lid Uwer vereeniging, naar aanleiding van het bericht in Uw blad van 18 dezer, onder het hoofd *„Woonverblijf voor hen, die naar Nederland vertrekken"*, beleefd verzoeken de plaatsaanduiding te willen doen wijzigen, daar, zooals het er nu staat, aanleiding zou kunnen geven voor een vergeefschen tocht.

Het plaatsje Soesterberg ligt aan de tramlijn van de Ooster Stoomtram, is van uit Amersfoort te bereiken met den tram, maar daar liggen bedoelde woningen niet, en dan zou men ze, om ze te bereiken, zooals mij overkwam, ruim een uur moeten loopen.

De woningen liggen op ongeveer 10 minuten van de halte Soesterberg van de Nederlandsche Spoorwegen; men doet dus het beste, aan dit stationnetje uit te stappen.

In de hoop U bedoeld berichtje zult willen doen rectificeeren, ten gerieve van de verlofgangers, teekent hoogachtend

W. JANS.

Inderdaad is de kortste route per trein Utrecht-Soesterberg.
Red.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Landvoogd en de residenten.

De heer Zentgraaff geeft in de *N. Soer. Crt.* — van 31 Maart, 1 en 3 April — uitvoerig weer wat de residenten op de conferentie van 20 Februari den Landvoogd hadden mede te deelen.

De „mannen der practijk" wezen op meerdere gevallen, waarbij *bezuiniging* mogelijk was. O.a. waarschuwde de resident van Soerabaja tegen de misbruiken bij aanschaffing van materialen bij den dienst der B.O.W., goeddeels door de schuld van leveranciers, die den betrokkenen de z.g. retourcommissie bieden. Een door den tijd geijkt misbruik! De resident der Preanger Regentschappen wees o.m. op de zeer hooge kosten der rijsthoeve op de Tjiheavlakte, waartegenover niet op evenredig nut valt te wijzen; hij achtte het wenschelijk, dat de landbouwvoorlichtingsdienst weer onder toezicht van het B. B. kwam, ook in het belang eener betere samenwerking.

Uit den aard der zaak was het moeilijk om nieuwe *middelen* aan te wijzen. Onze belastingsspecialiteiten hebben het terrein vrijwel afgejaagd; hier valt niet veel meer te doen. De resident van Cheribon sprak zeer verstandige woorden, toen hij aanbeval om de Inlandsche bevolking wat te laten betalen voor het vele, dat het Gouvernement voor haar doet, waarbij in de eerste plaats moet worden gedacht aan onderwijs en irrigatie. In Cheribon zal nu voor het dessaonderwijs per maand *f* 1000 door de bevolking worden opgebracht.

Indertijd is door den Volksraad een voorstel tot verhooging van den *zoutprijs* verworpen. Resident Eijken wees er terecht op, dat het gaat om nationalistische tendenzen en, dat de Inlandsche leden in den Volksraad alleen om politieke redenen tegenstemden. De resident van Djokja zeide, dat verhooging van den zoutprijs tot groote ontstemming zou kunnen leiden; ook de res. van Soerabaja wees op de politieke bezwaren en zou er alleen toe willen overgaan, als men onmogelijk anders kan.

Men vergeet, zegt de heer Zentgraaff o.m., dat de inkomsten der bevolking allerwege zijn gestegen, ook door de waardevermindering van het geld, terwijl de Inlander den Lande voor het zout nog hetzelfde bedrag betaalt. Voor zijn padi, zijn groenten, vruchten, zijn arbeid, de talrijke huishoudelijke artikelen, welke hij maakt of levert...... voor alles krijgt de Inlander veel meer geld in handen dan voorheen. En hijzelf, als hij iets moet koopen, betaalt voor alles óók meer. Alleen aan het Gouvernement betaalt hij nog vrijwel hetzelfde, zoodat, terwijl de lasten voor alle andere bevolkingsgroepen zijn verzwaard, de Inlander thans in verhouding minder aan den Lande offert dan voorheen.

Bij de bespreking van het *tekort aan arbeidskrachten*, dat tijdelijk in de res. Batavia alle groote werkgevers treft, zeide resident Hunger o.a.: De arbeider is duurder geworden, omdat de Javaan eigenlijk te weinig belasting betaalt. De Inlander arbeidt liever niet bij een Europeeschen werkgever. Hij (de systeem- en ordelooze arbeider) voelt niets voor de voortdurende contrôle, welke in het Westersch bedrijf wordt uitgeoefend; veelal is de aard van het werk niet naar zijn smaak. Volgens den resident van Djokja, kregen de fabrieken in de steden en de bedrijven aldaar, ook die van het Gouvernement, in de laatste jaren niet steeds voldoende werkvolk, als gevolg van de hoogere loonen. Dat de Inlander liever voor lager loon bij een Inlandschen-, dan bij een Europeeschen werkgever werkt, ligt niet aan den Europeeschen werkgever, doch aan het volkskarakter. Hoe minder werk, hoe liever. Bij zijn landgenooten is zijn arbeid niet zoo streng onderworpen aan regelmaat en contrôle als bij den Europeeschen werkgever. In den plant- en oogsttijd der padi kent de Javaan minder nooddruft dan anders en voelt dus minder voor het werken bij den Europeaan. Speciaal voor den arbeid bij de suikercultuur voelt de Inlander weinig, omdat de bewerking van den grond zwaar is, die grond bovendien zoo lang wordt aangehouden, en ook, omdat de volksleiders hem afgunstig maken op de groote winsten dier industrie, als contrast met de h.i. lage loonen. Als gevolg van het karakter van den Inlander hebben de beste ondernemingen dikwijls meer moeite om aan arbeiders te komen dan de minder goed beheerde ondernemingen. De onwil om op bepaalde ondernemingen te werken is niet altijd een gevolg van lage loonen.

De Inlander heeft zekere minimale behoeften aan gereed geld, — aldus de wnd. res. van Pekalongan; hij voldoet daaraan door eenigen arbeid, doch slechts tot die behoefte is bevredigd; dan staakt hij het werken tot het ongelukkige moment, dat hij weer eenig geld dringend noodig heeft. Vermeerdering van arbeidsprestatie wordt gewoonlijk niet verkregen door vermeerdering van betaling; integendeel, bij loonsopvoering boven een bepaalde lijn wordt de prestatie zelfs minder. Derhalve is verbetering van den bestaanden toestand niet een kwestie van loonstandaard, nòch iets, dat door minimum-loonen kan worden verkregen, doch slechts te verkrijgen door verbetering van sociale omstandigheden, hygiëne, enz. Hierdoor zal het mogelijk zijn het individu te verbeteren, zoowel physiek als psychisch. Ook de heer *Cohen*, res. van Soerabaja,

wees er op, dat tusschen *loon en arbeid* in Indië geen verband bestaat. Verhooging van loonen had nagenoeg geen meerder aanbod van arbeidskrachten tengevolge; bij lagere loonen wordt minder geklaagd over tekort aan arbeiders dan tijdens hoogere loonen het geval was. Hooge loonen kunnen de arbeidsprestatie doen verminderen!

De regeling der loonen, vervolgt de resident, heeft *een politieken ondergrond.* De volksleiders ageeren dan ook alleen tegen den Europeeschen werkgever en niet tegen den Inlandschen. Maar men denkt, dat de Europeesche werkgever beschikt over onuitputtelijke sommen geld en men schijnt niet te denken, dat hij ook verlies kan lijden. In Europa gaat het om een klassenverschil; in Indië om een rassenverschil. De res. van Pasoeroean zegt, dat het meestal de politiek is, welke de arbeidsconflicten in het leven roept. Het zijn „machtsvraagstukken” en de leiders ageeren inderdaad tegen het Gezag. Dus is het arbeidersvraagstuk geen economisch vraagstuk, doch draagt het een politiek karakter, wat noodig maakt, dat het bestuur zich er mee bemoeit. De res. van Semarang wijst nog nader op de communistische campagne, welke tegen de Europeesche bedrijven wordt gevoerd.

In Indië vindt men, volgens den res. der Preanger, geen stand van *arbeiders.* Het grootste deel van het volk, dat op de ondernemingen werkt, bestaat uit zwervelingen, die dan eens hier, morgen weer dáár zitten. De Inlander — aldus de res. van Soerabaja — is geen arbeider in den zin, welke de Europeaan aan dit woord hecht. Hij wisselt voortdurend van beroep, houdt zich niet aan één vak.

Over de vraag, of het bestuur zich heeft te *mengen in arbeidsconflicten,* en op welke basis dit eventueel behoort te geschieden, waren de meeningen verdeeld. Tevens, hoe de verhouding moet zijn met het kantoor van arbeid. Vrijwel alle residenten zijn tegen de rechtstreeksche bemoeienis van het arbeidskantoor met conflicten. Bij de beoordeeling van arbeidskwesties moet men, volgens den res. van Pasoeroean, niet kijken door een Europeeschen bril, zooals het kantoor van arbeid doet. De heer Cohen, van Soerabaja, waarschuwt, om ook wat betreft de bestuursinmenging, niet teveel naar Europa te zien; de Inlander is geen „werkman” in de beteekenis, welke wij daaraan hechten. De res. van Madioen uit woorden van protest tegen eene bewering in het rapport der arbeidscommissie, als zoude de *bestuursinmenging* een „noodzakelijk kwaad” zijn. De res. van Djokja wil, dat het bestuur zoo weinig mogelijk ingrijpe, opdat de band tusschen werkgevers en werknemers niet nog meer worde verslapt. Hij wil alleen bestuursinmenging, als deze door beide partijen wordt gevraagd en als het openbaar belang en de handhaving van rust en orde het wenschelijk maken. Ten slotte gaf de res. van Soerabaja een goed woord: Het B.. B. heeft nog het vertrouwen van beide partijen; het heeft nog invloed en een bemiddelend optreden ligt dus op zijn weg. Het medio Februari te Tangoelangin voorgevallene toont aan, hoeveel moeilijkheden door vlug optreden kunnen worden voorkomen. Bij de *vorming der a.s. bestuursambtenaren* moeten deze reeds worden vertrouwd gemaakt met dit deel der hen later wachtende taak. De Gouverneur-Generaal antwoordde, dat hij het volkomen daarmede eens is.

Korte mededeelingen.

Onder de batikhandelaren en de briljantenhandelaren van Passar Gedé te Djokja dreigt misère te komen, daar de *prijzen van batiks en briljanten* bijna met 50 pCt. zijn gedaald.

De behandeling der bekende *Sragensche zaak* zal eerst nà de Poeasa plaats hebben. Het zal, volgens de *N. Soer. Crt.,* alleen gaan tegen de deelname aan misdadige vereenigingen, roofpartijen, enz. Maar uit de tenlasteleggingen zal niets blijken van den politieken ondergrond dezer geruchtmakende zaak, welke aan die der afd. B in de Preanger deed denken.

De heer Ed. v. G. is in de *N. Soer. Crt.* van 1 April niet tevreden over de *Voorlichting omtr... Indische zaken in Nederland.* In Indië kunnen ... er nog rustig op slapen. Economisch moge de to... stand niet al te gunstig zijn, politieke gevar... dreigen gelukkig nog niet en ze *zullen* ook ni... dreigen, zoolang het Gezag berust in handen v... mannen, die zich niet laten leiden door overdrev... ethischen, doch die integendeel beseffen, dat I... dië, losgelaten, ten prooi zou vallen aan avont... riers en dergelijk slag van volk. *Wie zet dit in d... Nederlandsche Pers eens op zakelijke wijze uiteen...* Waar zoovelen aan het woord zijn, mogen ook d... „reactionnairen” zich eens wat meer gaan roeren... — Aldus de hoofdredacteur aan het slot van zij... betoog.

Het *Soer. Hbl.* van 29 Maart, 3e bl., geeft een cr... tiek op de *Lezing van ir. Th. Vreede* voor de Lei... sche Indologenvereeniging over het onderwerp... *„Indië autonoom of onafhankelijk”* en zegt o.a... Zoolang men in Holland de zaken voorgeste... krijgt op een wijze, alsof in Indië Westersche to... standen bestaan, die een Westersche staatsinric... ting wettigen, licht men den onwetenden Hollan... der verkeerd voor, helpt den waan versterken, d... het in Indië barbaarsch toegaat en bewijst nòch N... derland nòch Indië een dienst. Integendeel!

In het *Soer. Hbl.* van 1 April, 2e bl., wordt ond... het hoofd *„Onafhankelijkheidsgedachten”* het c... mité *Nieuw-Indië* besproken.

Naar aanleiding van een verschil van meenin... tusschen dr. Angenent en *de leiding der* N. I. P... schrijft het *Soer. Hbl.* van 3 April o.m.: Wij ve... zetten ons tegen destructies, tegen politieke en na... tionalistische prikkellectuur, tegen „den geest di... verderft”, kortom, tegen de uiterst tendentieus... voorlichting, waaraan de *Expres* zich schuldi... maakt en welke wij de laatste maanden meermale... belichtten. Douwes Dekker is een slachtoffer va... zijn temperament. En de grootste vijand van zij... idealen is D. D. zelf, omdat hij geen staatsman... geen tacticus, geen zelfbeheerschte is. Het is zij... passie, zijn niet-kunnen wachten, zijn eigen onbe... heerscht optreden, die ons in volle naaktheid de... D. D. van 1922 hebben doen zien. Het verheugt on... waar te nemen, dat de geest van D. D. *niet* is d... geest der N. I. Partij.

Naar aanleiding van *een vergiftigingszaak* va... een Europeaan schrijft de *Java-Bode* van 31 Maa... o.a.: Zoolang er in Indië nog geen verbod besta... voor den verkoop van *„warangan”* (arsenicum) o... de passer of in de waroeng, waar men voor 2½ c... zooveel kan koopen om een geheel gezin om t... brengen, zoolang kunnen de arsenicum-vergiftigin... gen de meest gewenschte middelen zijn om wraa... te nemen. De vermenging met nagel- of bamboe... vijlsel is een middel om de vergiftige werking toc... door te doen gaan, ook al wordt het slachtoff... tijdig door een „Westersch” dokter behandeld... Welke functies dergelijke vijlsels eigenlijk kunne... verrichten, zullen de doktoren hebben uit te vin... den.

Dr. R. Friederichs te Rostock is naar Ned.-Indi... vertrokken om een onderzoek in te stellen naar d... bestrijding van den zoogenaamden *koffieboonen... kever,* die de koffiecultuur schade toebrengt.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een en ander over de bestaande verhouding tusschen Chineezen en Inlanders in Ned.-Indië.

Een tot de Inlandsche Volksgroep behoorende Jong-Sumatraan, die vele jaren op Sumatra ver... blijf hield en thans op Java woonachtig is, schrijft in de „Perniagaän” van Februari 1922, dat men bij het beschouwen van de verhoudingen tusschen Chineezen en Inlanders op de eilanden Sumatra en Java, tot de slotsom moet komen, dat de Chinees op Java voor het meerendeel Chinees blijft, terwijl de Chinees op Sumatra meer opgaat in de Inlandsche bevolking.

Daarmede wil niet gezegd zijn, dat de Chinees op Sumatra zich schaamt Chinees te zijn of er naar streeft Inlander te worden, want het groot aant...

bestaande Chineesche Vereenigingen op Sumatra, die den vooruitgang van den Chineeschen stam ten doel hebben, zoude het tegendeel kunnen bewijzen, doch de Chinees op Sumatra beschouwt het als plicht om zooveel mogelijk tegemoet te komen aan hetgeen de Inlander noodig heeft en sluit zich dientengevolge meer bij dezen aan dan de Chinees op Java bij den Javaan.

Het verklaart tevens het feit, dat de Chinees op Sumatra zich mengt in de Inlandsche Beweging, die op dat eiland gaande is en waarop prijs wordt gesteld, omdat men het karakter hoog stelt van den Chinees, die niet naar gezag streeft, zooals bij de leiding van andere volksgroepen zoo dikwijls valt waar te nemen, en omdat hij over het algemeen evenwichtig is aangelegd.

Hij verlangt alleen een rustig bestaan, geen rol te spelen in de politiek en stuurt er steeds op aan zulke schikkingen met den Inlander te treffen, dat dezen geen geweld wordt aangedaan.

In de vakvereenigingen op Sumatra ziet men dan ook Chineezen en Inlanders samengaan, ingeval tot staking wordt besloten, terwijl de Chinees weigert onderkruipersdiensten te verrichten, als hij bemerkt, dat hij den Inlander daardoor schade zal toebrengen.

Het bewijs daarvan kan men vinden tijdens de jongste staking bij de Deli Spoorweg Maatschappij te Medan, die, zooals bekend, behalve met eenige Chineesche monteurs en machinisten in de werkplaatsen, alleen met Inlanders werkt.

Die staking was dan ook eene zuivere staking van Inlandsche werklieden, n.l. van de wegarbeiders, die ontevreden waren, omdat hun geen hooger loon werd toegekend, terwijl andere arbeiders, als de wisselwachters en verder personeel, wel verhooging van bezoldiging hadden ontvangen en tevreden waren gesteld.

De aanwezige Chineezen, hoewel zeer goed bezoldigd, verklaarden zich solidair met de inlandsche stakers en legden het werk neer, waarvan men eene openlijke verklaring gaf aan den Administrateur der Deli-Spoorweg Maatschappij.

Ook op andere wijzen bestaat er samenwerking tusschen Chineezen en Inlanders op Sumatra, hetgeen men kan waarnemen bij het beheeren van bepaalde fondsen, liefdadigheidsvoorstellingen, krontjong concoursen en tooneelvoorstellingen.

De schrijver persoonlijk speelde bijv. destijds op het tooneel als Wedono met een Chinees als wijkmeester en een Chinees als Majoor-Chinees.

In de Pers, zegt de schrijver, twijfel men wel eens aan die samenwerking tusschen Chinees en Inlander, doch zij vergist zich.

Groote geschillen of tegenstellingen van belangen zijn er niet.

Het dagblad de „Perobahan" te Padang en de „Andalas" te Medan behandelen zoowel de Inlandsche als Chineesche belangen, terwijl de Inlandsche en Chineesche Journalisten Bond op laatstgemelde plaats zoowel uit Chineezen als uit Inlanders bestaat.

Die Bond werd in het midden van het jaar 1919 opgericht.

De president behoort tot de Inlandsche volksgroep en de vice-president tot de Chineesche, terwijl de verdere leden gelijkelijk zijn verdeeld.

Een dergelijke bond bestaat, voor zoover bekend, op Java niet.

Ook in den handel ziet men eene belangrijke samenwerking.

Een ijsfabriek, 3 bioscopen, een zeepfabriek, de drukkerij van de firma Lia Tak Hong en Co. te Siboga, worden door Chineezen en Inlanders gezamenlijk geëxploiteerd, zoodat men op grond daarvan wel mag zeggen, dat de Chinees voor een groot deel samengaat met het Inlandsch element.

Het stamland vergeten doet de Chinees van Sumatra evenwel niet. Onder Nederlandsche vlag willen beide volksgroepen op ernstige wijze samenwerken.

Op Java bestaat die samenwerking niet op dezelfde schaal als op Sumatra. Zelfs kan men daar eene zekere vijandschap tusschen beide groepen constateeren.

De Afdeeling B van de Sarikat Islam Vereeniging toch, had o.m. ook het doel om de Chineezen te vernietigen en in de bekende zaak van Koedoes was de verhouding tusschen beide groepen ook niet in den haak.

De schrijver wil echter geen afgedane gebeurtenissen meer ophalen en deze liever laten rusten, in de hoop dat de toekomst geluk möge aanbrengen. Zijns inziens zal Java geen voorspoed kunnen genieten zoolang er scheiding bestaat tusschen Chineezen en Javanen; zelfs is een stakende actie op groote schaal van Javaansche arbeidskrachten ondenkbaar zonder medewerking van den Chineeschen vriend.

Vervanging van de stakende inlandsche werkkrachten door Chineesche, zou elke stakingsactie vernietigen, doch niet omgekeerd, hetgeen er op wijst, dat er geen sterke band tusschen beide volksgroepen op Java bestaat.

De politiek van de leiders der Inlandsche Beweging op Java volgende, doet het den schrijver vreemd aan te zien, dat die leiders aan eene aansluiting bij de Westersche Sociaal-Democratische Arbeiderspartij en de Ned.-Indische Partij de voorkeur geven boven eene aaneensluiting bij de Chineezen.

Toch moeten zij de vriendschap van dezen hooger stellen.

Zij is practisch ook van meer belang, omdat, als het eenmaal in Ned.-Indië tot zelfbestuur komt, men geen streven naar gezag of inmenging in bestuursaangelegenheden van de zijde der Chineezen heeft te verwachten.

Deze zijn tevreden als men hun de vrijheid laat en hun handel beschermt.

Volgens schrijvers meening bestaat er geen enkele aanleiding, dat in Ned.-Indië twee volksgroepen gescheiden van elkander leven.

Aaneengesloten zouden zij een groot geheel kunnen vormen, dat toekomst heeft; eene gedachte, welke hij aan de leiders der Inlandsche Beweging ter ernstige overweging aanbeveelt.

Het maken van propaganda voor het denkbeeld op groote schaal, zal bij de groote menigte de overtuiging vestigen, dat de Inlanders en Chineezen in Ned.-Indië als kameraden in Azië naast elkander staan.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Chineezen en de Gemeenteraad in Ned.-Indië.

De heer Phoa Tjoen Hoat werd door den Politiek-Economischen Bond en het Indo-Europeesch Verbond candidaat gesteld en daarna gekozen tot lid in den Gemeenteraad te Bandoeng, ter vervanging van den heer The Goan Lioe, eene gebeurtenis, welke aan den persoon, die zich teekende „Ch.", aanleiding heeft gegeven tot eenige beschouwingen in de „Warna Warta", welke hem, Phoa Tjoen Hoat, nopen in de „Perniagaän" van 10 Januari 1922 zijn standpunt voor de lezers uiteen te zetten.

Als antwoord op de in die beschouwingen gestelde vraag, zegt de heer Phoa Tjoen Hoat, dat als hij als lid van den Gemeenteraad te Bandoeng nuttig kan zijn in het belang van de Chineesche gemeente aldaar, hij niet inziet waarom hij die aangeboden functie niet zou aanvaarden.

Het is, zijns inziens, alleen maar de vraag, op welke wijze hij blijk van zijn kunnen kan geven in het belang dier Gemeente.

Hij brengt daarbij in herinnering het destijds bestaande conflict tusschen den Gemeenteraad en de Chineesche gemeente te Semarang, waarin hij als lid van dien Raad gemengd is geweest en welk geschil was ontstaan naar aanleiding van het opbreken van tal van Chineesche graven, ten behoeve van de uitbreiding der stad, zonder dat de Chineesche Gemeente terzake was gehoord.

De voorlichting van de bekende Sinologen, de heeren Mouw, Bazel en anderen, moest daarbij

worden ingeroepen, ten einde den Raad op de hoogte te brengen van de grafgebruiken in China, terwijl de bijstand van Indische Advocaten werd gevraagd en de heer Kan zijne stem moest laten hooren in den Volksraad.

Voorts moesten telegrafische verzoeken worden gezonden aan den Landvoogd, den Procureur-Generaal en tal van andere autoriteiten.

Die actie heeft kunnen aantoonen, hoe paraat de Chineesche Gemeenteraadsleden steeds moeten zijn, wanneer zij den Gemeenteraad willen behoeden voor het begaan van vergissingen en fouten en voor zich persoonlijk verwijten van de Chineesche Gemeente willen ontgaan.

Het opbreken der graven was geschied doordien het toenmalige welbekende Chineesche Raadslid slechts ja en amen zeide op hetgeen de Raad geliefde voor te brengen, met het gevolg, dat hij het vertrouwen van de Chineesche Gemeente verloor en zijne plaats voor een ander moest ruimen.

Destijds was het voor de Chineesche Gemeenteraadsleden van Semarang hard werken, doch die arbeid werd geschraagd door den ernstigen steun van de Chineesche Gemeente, die zich belangrijke geldelijke opofferingen getroostte.

Zoo betaalde o.m. de heer Liem Mo Lien *f* 3000 aan Mr. Dirkzwager, nadat te voren, ook door anderen, reeds belangrijke sommen waren besteed, in het belang van het behoud der graven, ook van hen, die niet tot de familieleden behoorden.

Het loon ten deze was ten slotte dat de Gemeenteraad bij officieel schrijven aan den Voorzitter der Handelsvereeniging(?) den heer The Tjoen Hwaij, zijne verontschuldigingen aanbood en de toezegging deed de schade te zullen vergoeden, de graven wederom in den vroegeren toestand te zullen herstellen en een terrein beschikbaar te zullen stellen voor eene begraafplaats, dat voor dat doel geheel ter beschikking zou staan van de Chineesche Gemeente.

Deze heeft met die beschikking genoegen genomen, doch wenschte de aangeboden geldelijke schadevergoeding niet te aanvaarden.

Wel verlangde zij, dat de schuldigen ten deze zouden worden gestraft, n.l. zij, die last tot de opbreking der graven hadden gegeven en dat de strafrechter eene beschikking zoude nemen.

Door op zulk eene wijze op te treden, geven de Chineesche Gemeenteraadsleden het bewijs, dat hunne functie en positie geen sinecure behoeft te zijn.

Toen de heer Phoa Tjoen Hoat nog lid van den Gemeenteraad te Semarang was, heeft het onderwerp der bezoldiging van de Chineesche Gemeenteraadsleden herhaaldelijk een punt van bespreking uitgemaakt.

Hij zelf was werkzaam in de Handelsvereeniging, had een schrijver in dienst enz. en behartigde van daar uit de belangen van de Chineesche Gemeente, doch met het denkbeeld van toekenning eener bezoldiging ging hij niet accoord, omdat de leden dan hunne zelfstandigheid inboeten ofwel hunne onafhankelijkheid prijs geven.

Toen de geschiedenis der Chineesche graven te Semarang was afgeloopen, achtte de heer Phoa Tjoen Hoat zijne aanwezigheid in den Semarangschen Gemeenteraad niet meer noodzakelijk en gaf hij zijne functie gaarne over aan een ander, die het beter zou kunnen doen dan hij.

Dientengevolge nam hij zijn ontslag uit dien Raad, waarin thans vele bekwame personen zitting nemen.

Een komplot van Baccaratspelers.

In de „Perniagaän" van 10 Januari 1922 is een bericht overgenomen uit de „Djawa Tengah", waarbij de aandacht wordt gevestigd op een te Batavia bestaand complot van baccaratspelers, dat gevaarlijk moet worden geacht voor de samenleving van de stad en omstreken.

De leiding is in handen van een Indo-Europeaan, die afkomstig zou zijn van Pasoeroean en die het vertrouwen zou hebben weten te winnen van eenige vermogende Chineezen in de kampong Melajoe, die

hem in zijn werk behulpzaam zijn.

De Indo-Europeaan treedt daarbij op als ba[illegible] houder en de Chineezen fungeeren als spelers [illegible] de kaarten, welke van bepaalde, hun bekende k[illegible] teekens, zijn voorzien.

Het publiek is daarvan natuurlijk het slac[illegible] offer, trekt zich terug, zoodra het bemerkt, dat oplichterij heeft plaats gehad, doch telkens [illegible] men nieuwe individuen optreden, die zich [illegible] schapen willen laten scheren.

Dat het bestaande kwaad van geen geringe [illegible] teekenis is, moge hieruit blijken, dat één der C[illegible] neesche inwoners van Depok 30 à 40 duizend [illegible] den verloor en dientengevolge zijne eigendomm[illegible] van de hand moest zetten.

Van één der Chineezen van Pedamaran verd[illegible] nen *f* 18000 in den zak van den leider van [illegible] speelhuis.

Een Arabier van Kampong Melajoe verl[illegible] *f* 10000 met het spel en de heer A Lie Tjoet *f* 70[illegible]

Deze laatste was nog wel één der helpende me[illegible] spelers, doch hij werd niettemin zelf een slac[illegible] offer van zijne kameraden, omdat hij van hun[illegible] listen en lagen niet goed op de hoogte was.

Hoevele slachtoffers dit complot reeds heeft [illegible] maakt, weet de rapporter niet, doch hij wa[illegible] schuwt bij voorbaat hen, bij wien misschien de l[illegible] mocht opkomen om ook eens een kans te wage[illegible]

LITERATUUR-OVERZICHT.

Het Indische volksinkomen.

In No. 19 van „In- en Uitvoer" wijdde de hr. J. H. [illegible] man een critische beschouwing aan het proefschrift [illegible] Dr. Huender, voor zoover dit handelt over het Indis[illegible] volksinkomen in het algemeen. In het jongste Nr. van [illegible] zelfde weekblad geeft de schr. een vervolg, waarin [illegible] Huender's gegevens over de Westersche suikercultuur o[illegible] handen worden genomen. Dr. H.'s proefschrift bevat d[illegible] over een geheele paragraaf, een overvloed van wetensw[illegible] digs, dat voor de kennis van dezen hoeksteen der vo[illegible] welvaart van beteekenis kan worden geacht. „Maar" aldus de criticus — „hoe wordt, door dezen nevel van [illegible] gevens gezien, het beeld van de industrie verdoezeld, [illegible] wrongen, verdraaid! Was niet, in denzelfden critisc[illegible] geest, die den schrijver blijkt te bezielen, een scherper, ju[illegible] ter schets van de beteekenis der suikercultuur te gev[illegible] Een discussie over de methode, die de promovendus [illegible] zijn onderzoek volgde en die zoo vaag en vaal, verbrok[illegible] en onvolledig, de suikerindustrie als middel van best[illegible] voor de bevolking aan ons openbaart, zal hier niet wor[illegible] aangespannen. Maar wel mag worden vastgesteld, dat [illegible] breed inzicht in de verhoudingen uit die bladen to[illegible] spreekt. Op de analytische en synthetische gaven van [illegible] schrijver schijnt almee in zoo hooge mate een beroep [illegible] worden gedaan over het napluizen van zaken, die op [illegible] economische reliefkaart nauwelijks een merkbare ver[illegible] fing vertoonen, dat de toppen zijn aandacht ontsnap[illegible] De graad van volledigheid in kort bestek is inderdaad [illegible] meus, maar om een populaire uitdrukking te gebruik[illegible] door de boomen ziet Dr. Huender het bosch niet.

We kunnen den hr. Ritman overigens in zijn uitvoe[illegible] betoog niet volgen, doch zullen slechts een tweetal vo[illegible] beelden aanhalen, welke het geheel typeeren. In Madi[illegible] waar Dr. Huender voor 1919 het laagste bedrag aan d[illegible] loon vond (*f* 0.25), wordt thans, volgens den hr. R., 117 c[illegible] gemiddeld per dag aan de vaste werklieden en gemiddeld [illegible] cent aan de campagnewerkers betaald of gemiddeld 78 c[illegible] tezamen genomen. Voor Soerabaja noemt dr. H. *f* 0.47 v[illegible] hetzelfde jaar; de hr. R. zegt daarentegen *f* 1.26 per vas[illegible] werkman en *f* 0.64 per campagne-arbeider, of gemidd[illegible] *f* 0.80.

De hr. R. besluit: „En des te scherper treft in het li[illegible] van deze cijfers de smadelijke uitspraak, dat het „zon[illegible] suikerkapitaal" de bevolking zou uitbuiten en uitme[illegible] len...... een uitspraak, die Dr. Huender stellig niet vo[illegible] zijn rekening neemt, maar die politieke elementen in [illegible] Indische samenleving gretig uit zijn gegevens zullen p[illegible] ten."

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 21. De rechtspraak in belastingza[illegible] door H. J. Vooren. — Oogstcijfers van Cuba, door Dr. H. [illegible] Prinsen Geerligs. — Warmte-isolatie op suikerfabrieken [illegible] door W. J. Penard. — Engelsche handelsbelangen in Ned[illegible] Indië. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. [illegible] Financieele berichten en verslagen ,zoomede de overige [illegible] regelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het K[illegible] Instituut geeft literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en -plagen en over bodemvraagstukken.

De spoorweg op Celebes.

Naar de Ind. Merc. verneemt, zal het eerste baanvak van den spoorweg in Zuid-Celebes tusschen Makassar en Takar, waarvoor per s.s. „Ombilin" het rollend materiaal is verzonden, in de eerste helft van Mei voor het verkeer worden opengesteld.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 43. Herinneringen uit mijn plantersloopbaan (vervolg). — Theeplanters weest op uw hoede! door Insider (artikel, naar aanleiding van klachten over de kwaliteit der Java-thee op de buitenlandsche markt). — Theegeschiedenis. — De theemarkt en de Colonial Preference Act. — Kromme wortels en hun zijwortels, door W. D. — Hybridenenten, door D. J. Dibbetz. — Koffie. De boeboek-clausule in de verkoopcontracten. — De koffie-belasting. — Kinacultuur, door Dr. H. L. H. Zakrzecki. — Voedsel- en arbeidsvoorziening der Oostkust van Sumatra, door H. J. Grijzen (overgenomen uit het Kol. Tijdschr.). — Rentabiliteit der pluimveeteelt (vervolg). — Een kleine studie over 't zaaien van groentezaden.

Een sandelhoutolie-fabriek op Timor.

Het Alg. Landb. weekbl. (No. 43) schrijft: Op de laatst gehouden Bestuursconferentie te Batavia werd o.m. ter sprake gebracht of er geen mogelijkheid zou bestaan de olie uit de op de Kleine Soenda-eilanden aanwezige groote voorraden sandelhout zelf ter plaatse te bereiden, daar thans het sandelhout naar Europa vervoerd wordt, welk vervoer door het groote volume te kostbaar wordt om winstgevend te zijn, terwijl in Europa de achtvoudige waarde aan olie uit dat hout kan worden bereid.

Deze kwestie schijnt de aandacht van Regeering en bestuursambtenaren sterk getrokken te hebben, met het gevolg, dat de hr. Plomp te Kediri uitgenoodigd werd ter conferentie te Batavia te komen om diens opinie ter zake te vernemen. De heer Plomp was destijds bedrijfsleider op de Insulindefabriek Sentono te Kediri; door zijn jarenlange praktijk in verschillende oliefabrieken, zoowel in Europa als hier te lande, is hij zeker de aangewezen persoon om ter zake van advies te dienen.

De hr. Plomp nam de zaak in studie en het resultaat is, dat hij veel heil in de onderneming ziet. Aangezien het officieele rapport nog niet ingediend werd, mogen wij hierop niet vooruitloopen door getallen op te geven, doch aangenomen mag worden, dat de fabriek in ongeveer vijf jaar vrij kan zijn en dan nog een zoet winstje zal afleveren. De bedoeling der Regeering schijnt te zijn de oprichtings- en exploitatiekosten geheel te bestrijden uit de landskassen.

Het groote voordeel van een eigen fabriek is, dat niet alleen de hooge transportkosten achterwege blijven, maar dat ook niets van de grondstof verloren behoeft te gaan, wat wel het geval is bij een verzending naar Europa.

Verder schijnen er plannen te bestaan op dezelfde wijze een nageloliefabriek op te richten en een fabriek om de diverse oliën en vetten uit de muskaatnoot te bereiden.

Rechtspositie der Locale Ambtenaren.

Mededeeling No. 46 van „Locale Belangen" bevat den tekst van het ontwerp eener verordening op de rechtspositie van ambtenaren, dat door den Burgemeester van Batavia aan den Gemeenteraad voorloopig ter kennismaking is aangeboden. De hr. D. van der Zee (gemeente-secretaris) is aan de samenstelling van tekst, met toelichting, niet vreemd, wat uit een Inleiding en Naschrift blijkt. De bedoeling is, dat dit ontwerp onder oogen kome van alle locale raden, opdat bij eene generale herziening der bestaande ambtenaren-verordening zooveel mogelijk van denzelfden gedachtengang worde uitgegaan.

De Indische Post.

In het Nr. van 22 April schrijft de hr. V. I. van de Wall, ambtenaar bij den Oudheidkundigen Dienst, een artikel naar aanleiding van een in het Nr. van 8 April opgenomen beschouwing van „Bandanees", getiteld „Een pleidooi voor Banda en Nederlands verwaarloosde monumenten". De schr., die zoo volkomen tot oordeelen ten deze bevoegd is (onlangs verscheen van zijn hand een rapport over de monumenten van Nederlandschen oorsprong in de Molukken), heeft verschillende bedenkingen tegen het stuk van „Bandanees"; hij besluit:

Propaganda voor het onderhoud der verwaarloosde Nederl. oudheden in de Molukken valt zeer toe te juichen, maar dan zonder kleineering van moeitevolle pogingen om daartoe te geraken, als gevolg van geringe kennis van zaken. Het huidige Gouvernement heeft getoond het niet bij klagen en jammeren te laten, heeft zich toch ondanks de moeilijke tijden het kostbare onderzoek getroost als voorbereidende maatregel. Na het verschijnen van het desbetreffend rapport heeft Z.Exc. de Gouverneur-Generaal, getroffen door den bestaanden toestand, de bestuurshoofden der Molukken doen aanzeggen, dat op het onderhoud der Nederl. oudheden aldaar zeer veel prijs wordt gesteld. De bezuiniging en de malaise op velerlei gebied toch zijn factoren, waarmede rekening dient te worden gehouden, evenéens met het feit, dat de Monumentenwet nog niet is afgekondigd.

Hetzelfde Nr. van de Indische Post brengt nog een bijdrage „De legende van den Goenoeng Wajang" (in den Preanger) en het vervolg van C. Deen's studie over de wajang, het Javaansche schimmenspel.

De Mijningenieur.

In de Mijningenieur van April j.l., het orgaan van de Vereeniging van ingenieurs bij 's lands diensten, staat in de agenda vermeld, dat op de algemeene vergadering, welke op een nader te bepalen datum in het laatst van de maand Mei zal worden gehouden, onder meer de volgende motie zal worden besproken:

De vergadering der Vereeniging van Ingenieurs bij 's Lands mijndiensten, bijeen op den ... Mei 1922.

Van meening zijnde, dat de tegenwoordige organisatie en werkwijze van de takken van Dienst, welke bemoeienis hebben met Mijnbouwzaken en aanverwante onderwerpen, niet voldoen aan de eischen, welke daaraan in 's Lands belang dienen te worden gesteld.

Gezien het feit, dat van voortgang der voorgenomen reorganisatieplannen weinig blijkt, besluit uit haar midden een commisie te benoemen, welke tot taak zal hebben:

1e. het verzamelen van zooveel mogelijk gegevens betreffende de minder doeltreffende organisatie en werkwijze bij die takken van Dienst;

2e. voorstellen uit te werken tot verbetering daarvan;

besluit te zijner tijd het oordeel der Vereeniging omtrent deze voorstellen in te winnen en hare opinie der Regeering kenbaar te maken;

gaat over tot de orde van den dag.

Hierna volgen de onderteekening en een memorie van toelichting, welke hier niet kan worden overgenomen.

Van den overigen inhoud van dit Nr. noemen we: Ter herinnering aan Dr. ir. Walter Dieckmann, geboren te Hamburg 8 Juli 1882, gestorven te Martapoera 11 Maart 1922. — Over de constructie en den achteruitgang van putten, door Dr. ir. J. Versluys. — De publicaties van het Mijnwezen (vervolg), door ir. W. J. Twiss.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 8. Huisvesting in Indië, door N. (vervolg). — De koloniale tentoonstelling te Marseille, door O. G. Thoden van Velzen (vervolg). — Tochten door de Soendalanden, door M. Lindenborn (vervolg). — Op weg naar de tropen (vervolg), door J. Croiset van Uchelen.

De Rubbercrisis.

Over dit onderwerp eene beschouwing van Mr. H. 's Jacob in het jongste Nr. van Economisch-Statistische Berichten. Schr. acht het een feit, dat de rubbercultuur met de tegenwoordige prijzen onbestaanbaar is en slechts de keus heeft tusschen zelfmoord of stopzetting van het bedrijf; van eene beperking van den aanplant verwacht hij niet zooveel verbetering in den prijs als de voorstanders van dat reddingsmiddel er in zien.

Ten slotte zegt Mr. 's J.: De oplossing van de rubbercrisis mag m.i. in de tegenwoordige tijden niet verwacht worden van wat vroeger, onder andere omstandigheden, beschouwd werd als normale werking op de prijsbeweging. In den chaos, die er op handelsgebied heerscht, is men slechts zeker van de vogels, die men in de hand heeft, en mag men geen vertrouwen stellen op vogels in de lucht. De rubberproducenten zullen eerst dan van hun doel zeker zijn, wanneer zij zich organiseeren in een eenheid, die de beschikking over hun product verkrijgt en de prijzen stelt. Natuurlijk zal hierbij overleg met de groote verbruikers niet gemist kunnen worden.

De Vrijheid.

In het 24 Mei-Nr. publiceert de hr. J. H. Ritman het eerste gedeelte eener critische beschouwing over den financieelen toestand van Ned.-Indië. — Verder bevat dit Nr. eene bespreking van J. E. Stokvis' geschrift, Van wingewest naar zelfbestuur.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

April 1922. Rubber als ondernemingsproduct, als stapelartikel en als grondstof voor de industrie. Voordracht, door Dr. O. de Vries. — Eenige proeven met Boehringer's coagulatie-middel, door ir. W. Spoon. — Latex en rubber van individueele boomen. III. Hoeveel verschillen de eigenschappen van den rubber bij verschillende boomen onderling; zijn zij bij een boom constant? door Dr. O. de Vries. — De oorzaak van Rustiness.

Sluyters' Monthly. (Maandschrift in de Eng. taal).

De hr. A. M. W. van Renesse schrijft in het Mei-Nr. een artikel over de handelsbeteekenis van Semarang. — Over het dagelijksch leven te Batavia in het midden van de 18e eeuw, eene bijdrage van V. I. van de Wall. — Pr. P. Vertenten vertelt een legende der Kaja-Kaja over den cocos-

palm. — De hr. S. Leefmans behandelt de paradijsvogeljacht in Zuid Nieuw-Guinea. — Verder o.m. schitterende platen met korte onderschriften.

Zendingsperiodieken.

De Macedoniër. Mei 1922. Reorganisatie van de Opleidingsschool te Djokjakarta, door D. Bakker. — De Zending op Soemba van 1904—1920 (vervolg), door D. Wielenga. Midden-Java ten Zuiden. Zendingsgeschiedenis (vervolg), door D. Pol. — Ds. C. de Bruijn. April 1892—1922 (30 jaren Zendingsarbeid op het eiland Soemba), door D. K. Wielenga.

De Opwekker. Mrt.—April 1922. Zendingsprincipes, door R. Allen (vervolg). — Wat kan de zendeling van de Niassische opwekking leeren? door E. Fries. — Kerkstichting, door K. van Dijk. — Wat we tegenkwamen, door v. B. — (Mohamedaansche kerkvoogden. — Antieke Chineezen. — Chineesch porselein in Indië. — G. A. Wilken's land- en volkenkunde. — De Islam en het rassenprobleem).

De Banier. 21 April 1922. Een stem uit de Inlandsche Christenwereld, door H. Djajasoebrata (slot).

De Java-Post. 28 April 1922. In memoriam, Pastoor Jacobus Mertens S. J., door S. — Echtscheiding bij de Dajaks, door P. Jucundus.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

Prof. J. F. Niermeijer schrijft in het Nr. van 15 Mei eene verhandeling „De tegenstelling in bevolkingsdichtheid tusschen Java en de Buitengewesten." De schr. opent hierbij bepaald nieuwe gezichtspunten, daar hij het vraagstuk — de dichtbevolktheid van Java en enkele oostelijke eilanden, in tegenstelling tot de overige eilanden, die over het algemeen zeer schaarsch zijn bevolkt — van den geographischen kant en onder het licht der historie beziet. Aldus verdeelt hij het onderwerp in 4 paragrafen. 1. Is de tegenstelling in bevolkingsdichtheid tusschen de Java-groep en den overigen Archipel oud of jong. 2. Zijn er natuurlijke oorzaken voor te vinden, d.w.z. hebben verschillen in ligging, bodemgesteldheid of klimaat ingewerkt. 3. Hebben historische gebeurtenissen ook medegewerkt om het contrast te doen ontstaan of om het te verscherpen. 4. Kan in deze materie licht worden ontstoken door wat omtrent andere landstreken bekend is.

Verder bevat dit Nr. een artikel van Prof. Dr. H. Blink over de hoofdplaats Palembang, de merkwaardige en oude handelsstad, die voornamelijk het economisch verkeer in het Zuidoosten van het eiland Sumatra beheerscht.

Verhandelingen Geologisch-Mijnbouwk. Genootschap.

Het 5e stuk der Geologische Serie van deze verhandelingen bestaat uitsluitend uit bijdragen met betrekking op de geologie van den Indischen Archipel, waarvan de titels luiden: Brachiopoden des Perm und Untercarbon der Residentschaft Djambi (Sumatra), von O. E. Meyer (mit Tafeln). — Mitteljurassische Bivalven von Sungi Temalang im Schiefer barissan (Residentschaft Djambi), von F. Frech und O. E. Meyer (mit Tafeln). — Fossile Hölzer aus dem Tertiär von Süd-Sumatra. Ein Beitrag zur Kenntnis der fossilen Flora Niederländisch-Indiens, von Dr. R. Kräusel (mit karten und Tafeln). — Opgave van geschriften over geologie en mijnbouw van Ned. Oost-Indië. Negende vervolg, door Dr. R. D. M. Verbeek. — Beschrijving van twee kalkgrotten bij Bodjonegoro, eiland Java, door W. C. Klein (met ill).

* * *

Plechtigheden bij het huwelijk onder de Javaansche upper-ten (met ill.), door L. (Reflector, 8 April 1922).

Berbice, door J. R. J. Ph. Cambier (historische bijzonderheden over deze voormalige, thans tot Britsch Guiana behoorende, Nederlandsche volksplanting). (Ons Element, 20 Mei 1922).

Jaarverslag van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst in Ned.-Indië over 1919. (Weltevreden, G. Kolff en Co. 1922).

Verslag betreffende het spoor- en tramwegwezen in Ned.-Indië. Tekst over 1919, Statistieken over 1918. (Vijfde verslag). (Bandoeng, N. V. Mij. Vorkink. 1922).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1922, No. 16. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Suriname.

Over de mislukte expeditie van de Coppename-rivier naar Coronie is er in de Surinaamsche pers nog al wat te doen geweest. En in *„De West-Indische Gids"* van April j.l. vindt men een artikel van den heer B. J. Kluvers onder het hoofd *„Een wegtracé door het moeras naar Coronie."*

Volgens de Surinaamsche bladen bestaat het voornemen de expeditie binnen kort te herhalen. Wanneer het de bedoeling is het 35 jaar geleden door Loth gekapte tracé terug te vinden, begrijpen wij niet waarom men niet eenvoudig bij Loth's uitgangspunt in Coronie begint in plaats van den omgekeerden weg te volgen, die reeds eens op mislukking is uitgeloopen.

Naar aanleiding van de voorgenomen nieuwe expeditie schrijft een inzender in *„De Surinamer"* van 13 April o.m.:

„Nog eens *probeeren*, nu?

Waarom als er volk genoeg is, dat met zekerheid u uit 't moeras kan helpen? Waarom nog *zoeken* naar den weg, die bekend is?"......

„In Coronie zelf is er meer dan één, die in staat is de oude lijn-Loth aan te wijzen, niet op de kaart, maar in 't bosch — op de schulp- en zandrits zelve. Geen wonder ook. De heer Loth toch heeft zich bediend van Coroniaansche jagers en visschers, bekend met het bosch tusschen Coronie en Coppename; deze hebben met hem de lijn gekapt, hebben ze later beloopen, langs die lijn melaatschen uit Coronie afkomstig van hun verbanningsoord Batavia, huiswaarts gebracht. Dit alles ook aan hunne kinderen en kindskinderen overgeleverd ter plaatse zelve. Nu nog gaan dezen tot juist daar (en verder nog), waar de lijn-Loth loopt, warappa's en patakka's om zoo te zeggen wekelijks vangen, in den tijd n.l., dat ze te vangen zijn."

En dan deelt de inzender een plan mede van Pater de Kort te Coronie, dat ons toeschijnt, veel kans op succes te bieden. Het is te hopen, dat men in Suriname dit plan in ernstige overweging neemt. Eenvoudig den tocht van de Coppename naar Coronie herhalen heeft geen zin. Nieuwe mislukking staat dan te wachten.

* * *

In het blad *„Suriname"* van 21 April begint de heer W. F. van Lier een reeks artikelen over „Afkòdrai" (afgoderij), Wisi, Bakroe, Jorka, enz. Over de beteekenis dezer woorden zie men de *„Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië"*. Vele der mededeelingen van den heer van Lier zijn zeer belangrijk uit een ethnologisch en folkloristisch oogpunt, maar ze zouden voor den onvoorbereiden Nederlandschen lezer moeilijk te volgen zijn. Wij moeten er ons daarom toe bepalen de aandacht van den belangstellenden lezer op die artikelen te vestigen.

In het nummer van 18 April van hetzelfde blad een artikel van den heer Fred. Oudschans Dentz *„De Creool in de litteratuur van Suriname."* De schrijver geeft een lijst van de Surinamers, die in een of anderen tak van wetenschap of litteratuur iets hebben uitgegeven, een lange lijst, maar die niet volledig is, omdat de schrijver voor de samenstelling daarvan tot grondslag genomen heeft den catalogus van de Koloniale Bibliotheek te Paramaribo, die niet alles bevat wat door Surinamers gepubliceerd is.

* * *

Wij hebben een bezoek gebracht aan de Koloniale Tentoonstelling in het Kurhaus te Scheveningen, georganiseerd door Boeatan. Onze verwachtingen zijn verre overtroffen. De Surinaamsche afdeeling, waarover wij het hier uitsluitend zullen hebben, was buitengewoon interessant. Zij, die alles hebben bijeengebracht en opgesteld, hebben eer van hun werk. De belangstelling voor deze afdeeling was, naar men ons mededeelde, dan ook doorloopend groot. Het eerst trokken onze aandacht de smaakvolle meubelen van bruinhart hout. In het meubelmakersvak heeft men in de laatste 20 jaren in Suriname groote vorderingen gemaakt. Die naar de kolonie gaat, behoeft van hier geen meubelen mee te nemen. Men kan daar alles krijgen. Het Surinaamsche fabrikaat is massief en valt daardoor niet — als vele opgelegde Europeesche meubelen — ten offer aan de witte mieren.

Mooie presenteerbladen van hout met smaakvol inlegwerk, getuigen dat ook het fijnere deel van

het ambacht niet verwaarloosd wordt.

Voorts vielen op de talrijke voorwerpen van balata gemaakt, vazen, taschjes, portemonnaies, volkstypen, enz., een industrie, die door de uit Cayenne gevluchte deportés in de kolonie is ingevoerd en die nu ook door de Creolen wordt beoefend. Hoe de balata verkregen wordt, kan men zien in de inzending van de Balata Compagnie Suriname, die een bolletrie-stam tentoonstelt, waaraan een tapper („bleeder") bezig is zijn werk te verrichten.

Het Departement van Koloniën exposeert de vitrine met producten, die ook op de jaarbeurs te Utrecht te zien was.

Van Indiaansche nijverheid was er niet veel te zien. Goed vertegenwoordigd was daarentegen het mooie houtsnijwerk van de Boschnegers, de eenige kunst die hij hen bewaard is gebleven. Die de massieve, houten haarkammen ziet, begrijpt dat deze zwaar werk te verrichten hebben.

De modellen van Indianen- en Boschnegerhutten geven een goed denkbeeld van de geringe eischen, die men in het warme land aan de woning stelt. Muskietenvrij zijn ze niet. De Indianen hebben dan ook onder hunne hangmatten in de open hutten gedurende den nacht een vuurtje branden en de Boschnegers gebruiken over hunne hangmatten of andere slaapgelegenheden zware katoenen gordijnen (geen muskietengaas) waaronder ieder ander zou stikken.

Natuurlijk ontbreken de „zwarte poppen" niet. Hoe zulke vrouwenkleeding mooi gevonden kan worden is ons een raadsel. Eigenaardig is het. Dat is al wat men er van zeggen kan. Met de „taihédé", de hoofddoeken, is het een ander geval. Deze kunnen inderdaad zeer flatteeren, maar het opmaken is een kunst op zich zelf.

Een inzending van de Evangelische Broedergemeente te Zeist trok vooral de aandacht: een model van een woning in een der buitenbuurten van Paramaribo, bewoond door een waschvrouw, wier heele bedrijf men volgen kan. Door de open vensters ziet men ook de inrichting van de woning.

De vrouw, die op de tentconstelling Panamahoeden vlecht, troffen wij niet aan het werk; maar wij zagen wel tal van mooie, fijne hoeden van goed model.

Al de aardige snuisterijen, die op de tafels lagen of aan den wand hingen, kunnen we hier niet opsommen. Veel daarvan getuigde van fijnen smaak en fantaisie bij de vervaardigers.

De kaaiman in gevecht met den boa constrictor zal veler aandacht getrokken hebben. In die omstrengeling zullen ze zeker wel niet gedood zijn, ofschoon zulke gevechten dikwijls genoeg zijn waargenomen.

Verscheidene uitgevers hebben de tentoonstelling opgeluisterd met hunne uitgaven over de West. We zagen er o.m. de Encyclopaedie van Nederl. W.-Indië, de 4 deelen van de West-Indische Gids, De West in beeld en woord, van Looy's handelskaarten, de West-Indische kalender en de platen van Kleijnenberg, Boissevain en Co.

Een mooie verzameling foto's van woudboomen geplakt op plankjes van het hout van den boom afkomstig, lag op een der tafels, naast reclameboekjes van de Koninklijke West-Indische mail.

Voor *f* 10 kon men op de tentoonstelling een mooien letterhouten stok koopen.

Nog eens, over alles niets dan lof, maar niet over de reclameplaat door „Jack Pencil", gedrukt door „the Crescent Printing Co. Ltd. Londen. — Heeft „Jack Pencil" nooit een negerin in de oogen gekeken?

* * *

De „N. R. Ct." van 23 Mei schrijft:

De stad Deventer en eenige van hare ingezetenen hebben voor grootere of kleinere bedragen in de West-Indische Compagnie van hare oprichting in 1621 af deelgenomen. In het Deventersch archief zijn daarover nog stukken aanwezig, waarvan thans de archivaris mr. J. Acquoy den inventaris heeft uitgegeven met eenige mededeelingen over de geschiedenis dezer compagnie en de participatie der stad en andere deelgenoten. De inventaris (niet in den handel) is op de bekende keurige wijze door het gemeentebestuur uitgegeven.

* * *

Om gezondheidsredenen is de benoeming van den heer Sieboerger als praeses van het Zendingswerk der Evang. Broedergemeente in Suriname ingetrokken. In zijn plaats is benoemd ds. W. Burckhardt, predikant der Evangelische Broedergemeente in Neudietendorf, die dezer dagen zijn taalstudie in ons land begint.

Curaçao.

Staking.

De staking duurt voort. De maatschappijen hebben vreemde krachten, Venezuelanen, laten komen en daarover zijn de stakers niet best te spreken. In de *Amigoe* lezen wij, dat zij aan het bestuur van de C. R. K. V. B. verzocht hebben, bij het bestuur der Kolonie stappen te willen doen, om wettelijke bescherming, opdat geen vreemdelingen hier het werk komen overnemen van de Curaçaoënaars en dat nog wel tegen hooger loon dan den eigen Curaçaoënaars geweigerd wordt.

Bij de agenten der *K. W. I. M.* en *Red Dluie* hebben de stakers de volgende voorwaarden verzocht:

1°. Loon 45 cent per uur, overtime 85 cent per uur, gegarandeerd voor een jaar.

2°. Gedeelten van een uur voor een vol uur te rekenen.

3°. De bootwerkers, die klaar zijn met het werk, zoo spoedig mogelijk uit te betalen, liefst denzelfden dag.

4°. Als het werk buiten de schuld der bootwerkers stil ligt, bij voorbeeld ten gevolge van regen, door defect aan de machines, doordat de arbeiders moeten wachten op ponten of lichters, de uren, dat er niet gewerkt wordt, niet af te trekken van hun werkuren.

5°. Indien een bootwerker gedurende en tengevolge van zijn werk een ongeluk overkomt, waardoor geneeskundige behandeling en eventueel ook opname in een ziekenhuis door een dokter noodzakelijk geacht wordt, zal de betrokken maatschappij alle kosten dragen, en tevens den getroffen arbeider een daggeld van *f* 1 uitkeeren gedurende den tijd, dat hij niet in staat zal zijn te werken.

6°. Indien een bootwerker gedurende en tengevolge van zijn werk een ongeluk overkomt, dat levenslange invaliditeit tengevolge heeft, zal de betrokken maatschappij gedurende 4 jaar den getroffen arbeider een maandgeld van *f* 25.— uitkeeren. Bij vroeger overlijden van den invaliden bootwerker zal de uitkeering doorgaan aan de personen zooals sub 7 aangegeven.

7°. Indien een bootwerker gedurende zijn werk een ongeluk overkomt, dat den dood tengevolge heeft, zal de betrokken maatschappij aan de wettige echtgenoote, of, indien deze gestorven is of komt te overlijden, aan de wettige of wettig erkende minderjarige kinderen van den verongelukten arbeider een maandgeld van *f* 25.— gedurende 4 jaar uitkeeren. Is hij niet getrouwd, dan zal de uitkeering geschieden ten bate van de ouder(s).

Hierop is door genoemde heeren geantwoord, dat zij geen andere concessies zouden kunnen doen dan zich verbinden, binnen een bepaalden tijd geen nieuwe loonsverlagingen in te voeren.

De *Amigoe* keurt het af dat de stakers, na twee maanden lang op de aankondiging der loonsverlaging gezwegen te hebben, plotseling het werk weigerden, maar meent anderzijds, dat de arbeiders bij den tegenwoordigen levensstandaard niet te veel vragen, „als zij verzoeken voorloopig het verhoogde tarief te handhaven, totdat werkelijk de levensomstandigheden hun gunstiger worden."

Zeer goed deed het bestuur van den C. R. K. V. met zelfs nog een stapje verder te gaan en aan de

Directies voor te stellen het verschil te deelen en den arbeiders dit toegeven mogelijk te maken door hun meerdere rechtszekerheid toe te staan bij ongelukken en tijdelijk stopzetten van het laden en lossen bij regen of gebrek aan lichters.

Wij kunnen maar niet begrijpen, dat de agenten zóó op hun stuk blijven staan en van geen toenadering willen weten. Zij handelen daardoor zeker niet in het algemeen belang van handel en scheepvaart binnen onze Kolonie, maar evenmin in het bijzonder belang hunner maatschappijen.

Een ieder is overtuigd, dat zij gedurende deze drie weken, dat de staking reeds duurt, veel meer geld uitgeven dan de Curaçaoënaars vragen.

De invoer van vreemd werkvolk was geen sympathieke daad, maar misschien onvermijdelijk, omdat de heeren agenten allereerst te zorgen hadden, dat het lossen en laden hunner schepen geen vertraging zou ondervinden.

Hierdoor heeft de Curaçaoënaar geleerd, dat hij niet onontbeerlijk is.

Maar laat die harde les nu ook genoeg zijn en men de rechthebberij niet op de spits voeren.

De stakers beweren, dat de employé's der K. W. I. M. verhooging van salaris ontvingen juist op den dag, dat de verlaging der arbeiders in zou gaan.

Daarom wil die verlaging er bij hen niet in.

Daarbij begrijpen zij niet, dat het Gouvernement hier niets kan doen voor de arbeiders. Zij weten uit eigen ondervinding, dat in de Vereenigde Staten van N. Amerika alle vreemde werkkrachten geweerd werden toen er werkeloosheid was.

Laat het Koloniaal Bestuur vrijwillige immigratie uit Venezuela gerust toelaten, maar gezochten invoer van vreemde werkkrachten verbieden. Door dezen invoer vrij te laten, wordt hier werkeloosheid bestendigd onder het Curaçaosch werkvolk, wat de arbeiders niet kunnen overeenbrengen met wat ze in Amerika zelf ondervonden.

Er gaan nu reeds pamfletten over en weer. Maar van woorden komt het ten slotte tot daden.

De algemeene rust en orde, zoo hoog geprezen in onze kolonie, wordt niet bevorderd door het onbelemmerd toelaten van vreemde werkkrachten in een noodlijdende kolonie, waar de arbeid schaarsch is."

Intusschen lazen wij in *La Cruz*, dat een gedeelte der buitenlandsche werklieden reeds vertrokken is.

F. W. P. Winkel.

In *La Cruz* lezen wij, dat de heer F. W. P. Winkel, lid van den Kolonialen Raad, als zoodanig ontslag genomen heeft. De ondervoorzitter zeide, dat men de redenen, die den heer Winkel daartoe dreven, moest eerbiedigen en heeft hem dank gezegd voor hetgeen hij gedaan had en leedwezen uitgesproken over zijn heengaan.

Wij kennen de redenen dezer ontslagname niet, maar willen niet verhelen, dat ons ook het besluit des heeren Winkel leed doet. Bijna tien jaar heeft deze het lidmaatschap van den K. R. vervuld, waar hij eene vooraanstaande plaats bezette. Wij herinneren aan de bekende motie-Winkel bij het begrootingsdebat, eenige jaren terug. Zijn woord had gezag; met klem wist hij aan te dringen op bezuiniging en voor het budgetrecht van den K. R.

Up to date!

De Prins van 20 Mei doet de verrassende mededeeling, dat de heer Appel is benoemd tot commandant der politie op Curaçao en voegt daarbij een portret van naar schatting een twintig jaar geleden.

De Gouverneur op de Bovenwindsche eilanden.

Een correspondent van de *Amigoe di Curaçao* bezingt aldus het bezoek van den Gouverneur aan St. Martin:

„Zijne Excellentie heeft een allerbesten indruk op onze bevolking gemaakt. Uiterst beleefd en toegankelijk heeft hij de liefde en bewondering van het publiek gewonnen. In weerwil van zijn hooge betrekking die hij bekleedt, was er toch bij hem

niet de minste neiging naar aanmatiging of trotschheid te bespeuren.

Het was der bevolking zeer strelend op te merken, dat de Gouverneur toch mensch was, een liefhebbend mensch, en niet één van die schepselen aan wie, als ik me niet vergis, Byron ons doet denken:

„Vain, proud man,
Drest in a little brief authority,
Plays such strange, fantastic
tricks 'gainst High Heaven.
As make the very angels weep."

De Gouverneur schijnt ook zeer met het eiland ingenomen te zijn. Op de vraag hoe St. Martin hem beviel, klonk onverstoorbaar en in duidelijke termen het antwoord: „St. Martin valt ontzettend mee."

Leve Gouverneur Brantjes! is de leus van St. Martin."

Volgens *El Heraldo* is de Gouverneur 7 April op Curaçao teruggekeerd.

Begrooting 1923.

De Memorie van Antwoord is verschenen; wij hopen op dit stuk binnenkort terug te komen.

* * *

Verschenen is van de hand van Mr. J. Acquoy, Archivaris van Deventer: „Deventer's participatie in de West-Indische Compagnie."

Onder de archiefstukken vinden wij vermeld No. 51: Kaart van het eiland Curaçao met verklaring (1634). 2 stukken in omslag.

Uit den Verren Vreemde.

Zuid Afrika—Nederland.

Bij gelegenheid van de ontvangst te Amsterdam van den eersten handelscommissaris, dien de Unie van Z. Afrika op 't Europeesche vasteland, en wel te Rotterdam, aangesteld heeft, heeft de voorzitter der Kamer van Koophandel in de hoofdstad, de heer E. Heldring, een rede gehouden waarvan wij hier een gedeelte meenen te moeten weergeven.

Op het gewicht van het ambt van den gast, den heer K. Spielhaus wijzende, zeide spr. (volgens het verslag in de N. Rott. Crt.) over de Unie o.a.:

„Wij weten allen, dat zij de grootste goudproducent der wereld is en wij zien haar ruwe diamant in de slijperijen van onze stad, en wij zien ze die verlaten, gekloofd, geslepen, gepolijst en schitterend, oog- en soms hartverblindend en eens een der steunpilaren van staat, majesteit en ijdelheid vormende en thans door velen meer begeerd dan effecten. Daar, gelukkig voor de wereld, doch ongelukkig voor Zuid-Afrika, goud en diamanten niet vervangen worden, nadat zij eenmaal den bodem verlaten hebben, is het een troost te weten, dat de verscheidenheid van klimaat een verscheidenheid van andere voortbrengselen verklaart, waarvan Zuid-Afrika eens een zeer voorname leverancier kan worden. De schoone valleien van de Kaap-Kolonie dragen het prachtigste fruit. De Zuid-Afrikaansche wol is sedert vele jaren een stapelartikel van de Londensche markt en de steeds stijgende uitvoer van mais uit de Zuid-Afrikaansche havens bewijst, dat het „veldt" een landbouwaarde bezit, die vroeger wel eens betwijfeld werd. De wereldcrisis strekt haar invloed ook tot Zuid-Afrika uit, maar daar het een agrarisch land in de eerste plaats is, en de blanke bevolking, hetzij Britsch of Nederlandsch, zich door gezond verstand onderscheidt, mogen wij verwachten, dat het met minder moeilijkheden uit de depressie te voorschijn zal komen dan de oude verarmde landen van Europa, waar het juiste oeconomische inzicht door wederzijdsch wantrouwen en haat verduisterd wordt. Waar alle gebieden oeconomisch van elkaar afhankelijk zijn, zal de jammerlijke staat, waarin het Europeesche vasteland zich bevindt, tot op zekere hoogte de snelle ontwikkeling van den Afrikaanschen handel in den weg staan en de taak van den handelscommissaris verzwaren, maar indien wij onzę aandacht op dit land bepalen, waardoor een groot deel van de continentale zaken vloeit, dan vinden wij althans één moedgevenden factor, dat zijn de directe en zeer verbeterde stoomvaartverbindingen tusschen Zuid-Afrika en Nederland. U zult Holland in een niet zeer gunstigen toestand gevonden hebben en in een staat van indigestie na een lucullischen maaltijd, van grondstoffen van bedriegelijke kwaliteit vervaardigd. Maar er is geen gebrek aan verscheepgelegenheid en een wensch om zaken te doen met een land, waaraan ons zulke oude banden des bloeds verbinden."

De heer Spielhaus bepleitte z.z. met nadruk het aanknoopen van nieuwe en uitgebreide handelsbetrekkingen tusschen beide landen.

Fransche handelspropaganda.

Het denkbeeld der vlottende tentoonstelling is niet nieuw; 't vindt wel nu en dan nieuwe toepassing.

Uitgegaan van den Bond der kleine vaartuigen, heeft de gedachte, om een tentoonstellingschip uit te rusten, in Frankrijk steun gevonden bij vele Kamers van Koophandel. Poincaré werd ervoor gewonnen; de regeering stelt een oud schip, met bemanning van de oorlogsvloot beschikbaar (200 man). In de haven van Toulon wordt het schip nu voor zijn nieuwe bestemming ingericht. Het zal daarna naar Rouaan gebracht worden, waar de toekomstige exposanten de installatie hunner uitstallingen kunnen gaan beredderen.

De kruiser zal eerst route zetten naar Zuid-Amerika. Het geheele reisplan loopt over:

in den Atlantischen Oceaan: Havre, Lissabon, Dakar, Pernambuco, Bahia, Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos Aires, Bahia-Blanca, Santa Cruz, Magellan;

in de Pacifique: Valdivia, Valparaiso-Santiago, Coquimbo, Callao, Guayaquil, Esmeralda, Panama;

in de Antillen: Cartagène; Santa-Maria, Honduras, Vera Cruz, Havana, Haïti, Porto Rico, Guadeloupe en Martinique.

De exposanten mogen vertegenwoordigers laten meereizen. De commissie heeft ook een agent aan boord, die bestellingen opneemt voor de firma's, welke zelf geen vertegenwoordiger meegeven.

Terwijl dit plan nog slechts tot een begin van uitvoering gekomen is, komen van andere zijden reeds aansporingen, in denzelfden geest. Zoo deed de aftrek, die Japan toont voor de Fransche wijnen in 't algemeen, en de mousseerende wijnen in 't bijzonder, de vraag opperen, of een drijvend wijnhuis daar geen succes zou beloonen. In afwachting op de verwezenlijking van deze gedachte, worden de Fransche wijnhuizen door de Fransche Kamer van Koophandel te Yokohama aangespoord, zich goed te doen vertegenwoordigen op de vredestentoonstelling, welke dit jaar te Tokio gehouden wordt en waarvoor de Messageries Maritimes 30% korting op de vracht verleenen.

Is men in Nederland op de hoogte van deze Japansche tentoonstelling?

Spanje in Marokko.

Generaal Berenguer, door wiens leiding Spanje nu weer zijn vleug van succes in Marokko heeft, liet zich tegenover een vertegenwoordiger van de Diario universal niet gunstig uit over de Spaansche kolonisten in N. Afrika. Dit zijn meerendeels kleine kooplui van kramerijen, door de werkeloosheid uit Spanje gedreven. 't Zijn menschen zonder eenig ideaal, zij bezitten geen middelen om eenig nuttig werk tot stand te brengen, zij hebben geen begrip van eenige hooge opvatting. Met dergelijke vertegenwoordigers van den Spanjaard zou 't gevaarlijk zijn een ethisch stelsel te willen invoeren.

Wil Spanje in Marokko blijvend succes verzekeren, dan meent de generaal, dat het hiervoor een leger beschikbaar moet stellen en houden van de sterkte van de groote troepenmacht, welke generaal Lyautey in Fransch Marokko onder zijne bevelen heeft; 't Spaansche gebied is niet kleiner dan 't Fransche en de omstandigheden zijn er ook niet gunstiger. Hij verwacht niet veel van de instelling van een leger van inlandsche vrijwilligers. Daar de ondervinding geleerd heeft, dat de Spanjaarden ten opzichte van een Europeesch vreemdenlegioen tot tergende misbruiken komen, durft hij de hoop ook niet vestigen op een recruteering van vreemdelingen.

In verband met hetgeen wij als onze zienswijze over de mogelijkheid tot het beheerschen van een uitgestrekt koloniaal gebied hier meermalen hebben uiteengezet, kunnen wij ons indenken in deze zienswijze van den Spaanschen bevelhebber. Wij missen echter de conclusie, waartoe de geopperde beschouwingen hem en de regeering geleid hebben. Wil men het type van den kolonist verheffen? Wil men de hoop op pacificatie opgeven? Wil men trachten een voldoende legermacht, geheel uit Spanjaarden samengesteld, op de been te krijgen? En zoo ja, denkt men er dan over deze mobiel te houden zoovele jaren als Frankrijk zijn leger van blanken en zwarten in Marokko in actie gelaten heeft en nog laten zal? Indien op deze vragen niet bevestigend wordt geantwoord, wat wil Spanje dan wel? Wat stelt generaal Berenguer, die verklaard heeft te Marokko te willen blijven zoolang als de regeering hem daar wenscht te handhaven, zich dan voor te bereiken, of althans voor te bereiden?

Het zou een goede vriend van Spanje zijn, die de regeering van de noodzakelijkheid wist te doordringen om ten deze tot een conclusie te durven komen.

De Egyptische nationalisten nog niet tevreden.

Steeds onvoldaan, blijven de nationalisten in Egypte ijveren tegen alles wat nog een spoor kan worden genoemd van de uitgewezen Britsche overheersching. Zooals men weet is de Khedive, die in 1914 namens den Sultan het gezag heette te voeren, door de Britten verdreven en vervangen door een eigen Egyptischen sultan. Zoo is 't huis van den tegenwoordigen sultan Foead *made in England* en dat is genoeg voor de nationalisten om het niet te dulden. Zij hebben nu bij den cheik-oel-islam een protest ingediend, zij zeggen, in het mohamedaansche land alleen een vorst te willen erkennen, aangewezen dóór den khalief.

De cheik-oel-islam heeft, zegt men, een ontwijkend antwoord gegeven. Ontwijkend, dat is nog niet bestraffend-afwijzend. De nationalisten zullen er dan ook wel niet door ontmoedigd zijn.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

Ter inzage op de leeszaal, Heulstraat 17, *Register op Deel I der Monographie van Celebes*. (Uitgave v. h. Dep. v. Koloniën).

Het Bestuur der Afdeeling Haarlem zendt aan hare leden het volgende rondschrijven met briefkaart en voegt daaraan nog toe een gedrukt couvert (met postzegel) aan het adres van den secretaris der afdeeling ter beantwoording.

Het zal wel onnoodig zijn de verzekering te geven, dat het Hoofdbestuur deze doeltreffende en van activiteit blijk gevende maatregel van Haarlem's bestuur hoogelijk op prijs stelt en alleszins toejuicht. Het H.B. hoopt en vertrouwt, dat het goede voorbeeld, om op deze wijze meer leden aan de vereeniging te verbinden, bij de andere afdeelingen navolging moge vinden.

Haarlem, Mei 1922.

WelEdele Heer,

Wij komen tot U met een vriendelijk verzoek. Het ledental van de afdeeling Haarlem en Omstreken der Vereeniging „Oost en West" bedraagt nog geen 200, terwijl duizenden, die in Indië geweest zijn of die daar familie of vrienden hebben, hier gevestigd zijn, zonder dat zij zich bij ons hebben aangesloten.

Waar het in den huidigen tijd zoo noodzakelijk is, den band tusschen Nederland en Indië sterker te maken, meenen wij, dat allen, die daarbij belang hebben, daartoe moeten medewerken. De meesten zullen hiertoe ongetwijfeld ook wel genegen zijn; aan velen is evenwel het bestaan van onze Vereeniging niet bekend.

Wij zullen nu trachten hierin verandering te brengen. Hoe grooter de Vereeniging wordt, hoe meer zij kan uitrichten. Ten einde nu meer leden te krijgen, zouden wij het bijzonder op prijs stellen, indien U ons een lijstje wildet zenden met de namen en adressen van U bekende in Haarlem en Omstreken wonende personen, tot wie wij ons voor dit doel zouden kunnen wenden. Ons voornemen is aan die adressen een briefkaart te zenden volgens onderstaand model. Hoe meer adressen U ons opgeeft hoe liever. En s.v.p. niet uitsluitend van Uwe vrienden, maar van allen, die U bekend zijn, al zijn zij U overigens vreemd.

Wij twijfelen niet of U zult ons in deze behulpzaam willen zijn en teekenen bij voorbaat dankend,

Hoogachtend,

T. BRONDGEEST Sr.,
Voorzitter.
H. F. WAGENAAR REISIGER,
Secretaris.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

Dubbele briefkaart.

L. S.

Weet U, dat er te Haarlem bestaat een afdeeling van de Vereeniging „Oost en West"?

En is 't U wel bekend wat die Vereeniging doet? Zij geeft alle gewenschte inlichtingen aan iedereen die in Oost- en West-Indië belang stellen of die daarheen wil gaan, evenals aan personen, die daar vandaan komen en hier geen weg weten. Er is een tehuis voor Indische studeerenden, een ander tehuis voor Inlandsche bedienden, er zijn verschillende commissies die U op alle manieren kunnen helpen. Een goed geredigeerd weekblad houdt U van alles op de hoogte en wordt den leden gratis toegezonden.

De Vereeniging wil nog meer doen om den band tusschen Nederland en Indië te versterken. Daartoe is echter noodig, dat allen, die in Indië zijn geweest of die daar familie of vrienden hebben, zich bij haar aansluiten.

Beleefd noodigen wij U uit bijgaande kaart onderteekend terug te zenden.

Haarlem, datum postmerk.

T. BRONDGEEST Sr.,
Voorzitter.
H. F. WAGENAAR REISIGER,
Secretaris.

BERICHT AAN DE LEDEN.

De Tooneelkring „De Schouwspelers", leider F. J. W. Sandel, te Amsterdam, zal begin Juni de première geven van het Hollandsch-Indische tooneelwerk: „Als de bandijr aanrolt......", waarvan P. J. Z ü r c h e r Jr. de schrijver is.

Als bijzonderheid zij hierbij vermeld, dat dit werk voor de eerste maal hier te lande den Javaanschen intellectueel ten tooneele voert.

Van de N.V. „Boeatan":

Velen, die de zoo geslaagde Indische tentoonstelling op het Kurhaus bezochten, zullen ongetwijfeld gaarne vernemen, dat van het intérieur photo's vervaardigd zijn, welke verkrijgbaar zijn bij den heer F. Julius Oppenheim, Columbusstraat 159, Den Haag. Te bevragen ook telephonisch tusschen 5 en 9 uur van elken werkdag.

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mr. J. Klomp, Haarlemmerstraat 295a, Leiden, als rechterlijk ambtenaar;

P. Middelkoop, p.a. Ds. H. J. de Zwart, Havenkade 21a, Scheveningen, als hulpprediker bij de Inlandsche Protestantsche gemeenten;

Mr. B. L. Kroon, Floris Radewijnszstraat 3, Deventer, als bureaujurist;

Mej. A. M. Sjerps, Zijpscheweg 26, Arnhem, als onderwijzeres;

Mej. A. C. de Haan, mej. S. M. Lammertsma, mej. S. van der Grijspaarde, Academisch Ziekenhuis, Groningen, als verpleegster bij de Militaire Hospitalen.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctorandi in het Nederlandsch recht of in de Nederlandsche rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctorandi in het Nederlandsch recht of in de Nederlandsche rechtswetenschap).

Leeraren in de Nederlandsche taal.

Leeraren in de wis- en natuurkunde. K. V.,

Leeraren in het teekenen (akte Mg),

Leeraren in de geschiedenis,

Leeraren in de aardrijkskunde,

Leeraren in de plant- en dierkunde, allen volledig bevoegd.

Civiel-ingenieur bij het middelb. techn. onderwijs.

Onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderwijs.

Onderwijzer met de hoofdakte en lagere akte wisk... voor het meer uitgebreid lager onderwijs.

Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.

Stenografen ten behoeve van den Volksraad.

Twee directrices bij de militaire hospitalen.

Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Verpleger 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Verpleegster 1ste klasse voor de operatiezaal.

Landbouwleeraar (landbouwkundig ingenieur).

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Opzichter van den waterstaat en de burgerlijke openb... werken en voor de landsgebouwen (gediplomeerden).

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Opzichter werkplaats voor afd. locomotiefstelplaats en af... rij- en voertuigbouw en afd. instrumentmakerij.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):

Technicus voor electro-zwakstroom.

Gouvernements-accountant in vasten dienst.

Adjunct-gouvernements-accountants in tijdelijken dien...

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Ne... derlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te kom... kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden t... de 9de Afdeeling, onderafdeeling B, van het Ministerie v... Koloniën.

Mutaties van 24 tot 31 Mei 1922.

Nieuwe Leden.

Mej. M. Mellenberg, Verpleegster O.-I., Delft, St. Jor... gasthuis, *f* 5.

Mevr. de Kat-Laging Tobias, Breda, Bovenhuis Conco... dia, Concordiaplein, *f* 5.

Firma Carl Wiemeyer, Amsterdam, Keizersgr. 207, *f* 1...

Afschrijven.

J. W. Roessingh van Iterson J.Azn., Den Haag, Corne... Speelmanstraat 5.

A. J. Odinot, Arnhem, Princessestraat 23.

Dames M. C. en C. van Eeghen, Oosterbeek, Pietersbe...

A. J. Borggreve, Wageningen, Wagenstraat 200.

Adresveranderingen.

Prof. C. Spat, van: Teteringen, Baronielaan 45, naar Rijswijk (Z.-H.), Julianastraat 8, *f* 2.50.

E. Bangert, Chef Adm. Kantoor Deliplanters Ver., van Djokdja, Sindorolaan C 78, naar: Maarn (bij Utrecht), Hui... „Twed", *f* 12.

B. J. Dezentjé, Administrateur s.f. „Ponggoh", van: Ne... derland terug naar: Klatten.

Jhr. B. Ch. C. van Suchtelen, Controleur B. B., van: De... Haag, Reinkenstraat 29, naar: Weltevreden, Dep. B. B.

H. J. Siegtenhorst, Onderw. 1ste kl., van: Haarlem, Hoo... markt 26, naar: Weltevreden, Dep. v. O.

Ds. J. Rooker, Den Haag, van: Helenastraat 1 naar: Ann... van Saxenstraat 3.

Mevr. Wed. E. T. Hissink-Hess, van: Utrecht, Jac... Ruysdaelstraat 5, naar: Alkmaar, Steijnstraat 3.

Mevr. F. W. L. Neeb, geb. Bakhuizen van den Brink, van Den Haag, Celebesstraat 30, naar: Muntok (Banka).

Dr. J. F. C. Raabe, Gouv.-Veearts O.-I., van: Utrecht, Schoolstraat 9, naar: Scheveningen, Haringkade 113, *f* 5.

K. Peereboom, Oud-Resident, Den Haag, van: Vivien... straat 78 naar: van Aerssenstraat 290.

Kwik Tjie Tik, Frankfurt a/Main, van: Rüsterstrasse 2... naar: Cronbergerstrasse 34 (p.)

Th. van Alebeek, Accountant, Amsterdam, van: 2de Jan... Steenstraat 106 naar: Mauvestraat 19huis.

P. J. Burgwal, Opzichter Genie N.-I. L., Den Haag, van: Thomas Schwenckestraat 31 naar: Valkenboschlaan 143.

D. Lamers, Leeraar K. W. III S., van: Utrecht, Schroe... der v. d. Kolkstraat 2, naar: Den Haag, Cornelis Speelman... straat 35, *f* 5.

R. J. Kahrel, Theehandelaar, Groningen, van: Ged. Zui... derdiep 52 naar: Heereweg 116.

B. J. Haga, Controleur B. B., van: Gianjar (Bali) naar Groningen, p.a. Prof. Dr. H. Haga, *f* 5.

J. H. Halkema, Jur. Student, Den Haag, van: Regentesse... laan 114 naar: Hugo de Grootstraat 8.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering, h i e r v a n ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER te Solo (Java).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die **gratis hulp** wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1.50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. Hietink, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. De Geëmpl. bij de **Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

d. **Emancipatie-Toespraak** door Th. A. C. Comvalius. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.

e. **„Ontwaakt".** Ter nagedachtenis aan Corn. W. Blijd, door Th. A. C. Comvalius te Paramaribo.
Prijs: **f 1.50.**

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lessen in Moderne Talen.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admissie examen H.B.S. en Gymnasium.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.
Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
Kinderjuffrouw in Indië.
Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtigen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

BESCHIKBAAR.